PRAVILNIK O ZAŠTITI NA RADU KJKP SARAJEVOGAS D.O.O. SARAJEVO

Sadržaj:

I. OSNOVNE ODREDBE 3
II. OBAVEZE POSLODAVCA /PREDUZEĆA I ORGANIZACIJA PROVOĐENJA ZAŠTITE NA RADU 5
III. PRAVA I DUŽNOSTI ZAPOSLENIH U PREDUZEĆU 10
IV. OPĆI ZAHTJEVI ZA SIGURANE I ZDRAVE USLOVE RADA 17
V. OSPOSOBLJAVANJE RADNIKA IZ OBLASTI ZAŠTITE NA RADU 21
VI. POSLOVI SA POVEĆANIM RIZIKOM 23
VII. LIČNA ZAŠTITNA SREDSTVA I OPREMA 25
VIII. PERIODIČNI PREGLEDI I ISPITIVANJA 27
IX. POVREDE NA RADU 29
X. EVIDENCIJE I IZVJEŠTAVANJE 32
XI. OBAVEZA PREDUZEĆA PREMA INSPEKCIJI RADA 33
XII. TEHNIČKE MJERE ZAŠTITE 34
XIII. DODATNE MJERE ZAŠTITE 41
XIV. OBAVJEŠTAVANJE RADNIKA 42
XV. DODATNO 44
XVI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE 45

Na osnovu odredbi član 22. tačka d), član 23. stav (1), člana 87 Zakona o zaštiti na radu (Službene novine FBiH br. 79/20), člana 55. Zakona o radu (Službene novine FBIH br. 26/16 i 89/18), Pravilnika o načinu i uvjetima obavljanja poslova zaštite na radu kod poslodavca (Sl.novine FBiH br.34/21), Akta o procjeni rizika izrađenog od strane ovlašene organizacije, te člana 29. i 88. Statuta Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća za snabdijevanje prirodnim gasom Sarajevogas d.o.o. Sarajevo, Nadzorni odbor Preduzeća na svojoj sjednici održanoj dana 28.06.2024. godine, donio je:

PRAVILNIK O ZAŠTITI NA RADU
KJKP SARAJEVOGAS D.O.O. SARAJEVO

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.
(Predmet)

(1) Ovim Pravilnikom o zaštiti na radu se u svrhu zaštite života i zdravlja radnika i imovine Preduzeća, utvrđuju mjere i aktivnosti usmjerene na stvaranje uslova koji osiguravaju sigurnost na radu, sprječavanje i otklanjanje štetnosti i opasnosti koje mogu prouzrokovati povrede na radu, profesionalna i druga oboljenja i oštećenja zdravlja radnika na radu ili u vezi s radom, čuvanje zdravlja i radne sposobnosti radnika, i druga pitanja koja su u interesu za zaštitu na radu.

(2) U cilju uspostavljanja i održavanja sigurnosti na radu, zaštite zdravlja radnika od povrede na radu, profesionalnih i drugih oboljenja koji mogu nastati u vezi sa radom, Kantonalno javno komunalno preduzeće za snabdjevanje prirodnim gasom Sarajevogas d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu: Preduzeće), propisuje mjere zaštite na radu, te uređuje prava i obaveze radnika u vezi zaštite na radu, putem odredbi internog akta o zaštiti na radu u formi Pravilnika o zaštiti na radu, u skladu sa zakonom i drugim važećim propisima.

Član 2.
(Oblast uređenja)

Pravilnikom o zaštiti na radu uređuje se:

a. organizacija provođenja zaštite na radu,
b. pravila prevencije i zaštite,
c. poslove s povećanim rizikom,
d. poslove na kojima se provodi mjera skraćivanja radnog vremena,
e. način utvrđivanja zdravstvenog stanja radnika koji rade na poslovima s povećanim rizikom i drugih radnika,

f. sredstva i opremu lične zaštite koja pripadaju radniku,
g. prava, obaveze i odgovornosti radnika za zaštitu na radu i drugih radnika u ovoj oblasti,
h. periodične preglede i ispitivanja sredstava rada i sredstava i opreme lične zaštite pri radu,
i. periodične preglede i ispitivanja fizičkih, hemijskih i bioloških štetnosti i mikroklime u radnom okolišu,
j. periodične preglede i ispitivanja sredstava rada i opreme, radnih i pomoćnih prostorija i sredstava i opreme lične zaštite, koji ne podliježu obaveznim periodičnim pregledima i ispitivanjima, kao i
k. druga pitanja od značaja za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu u Preduzeću.

Član 3.
(Akt o procjeni rizika)

Temelj za izradu Pravilnika o zaštite na radu je Akt o procjeni rizika na radnim mjestima i mjestima rada u radnom okolišu, koji je izrađen od strane ovlašene organizacije i koji sadrži opis procesa rada s procjenom rizika od povreda ili oštećenja zdravlja na mjestu rada u radnom okolišu i mjere za otklanjanje ili smanjivanje rizika na najmanju moguću mjeru s ciljem poboljšanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu.

Član 4.
(Radna mjesta s povećanim rizikom)

Radna mjesta sa povećanim rizikom su utvrđena na osnovu Akta o procjeni rizika.
Popis radnih mjesta sa povećanim rizikom dat je u prilogu ovog Pravilnika o zaštiti na radi i njegov je sastavni dio.

Član 5.
(Načelo zakonitosti i primjena pravila)

(1) Organizacija i proces rada u Preduzeću moraju biti zasnovani na zakonskim propisima i propisanim mjerama kojima se osigurava sigurnost na radu.
(2) Otklanjanje opasnosti za zdravlje i sigurnost radnika Preduzeće osigurava primjenom općih, posebnih i priznatih pravila i mjera zaštite na radu.

Član 6.
(Pravo i obaveza provođenja mjera zaštite na radu)

(1) Provođenje zaštite na radu je pravo i obaveza svakog radnika.
(2) Nepridržavanje propisanih mjera zaštite na radu predstavlja povredu radne obaveze, u skladu sa ovim Pravilnik o zaštiti na radu i Pravilnikom o radu, te odgovarajućim zakonskim propisima i kolektivnom ugovoru.

Član 7.
(Osobe koja imaju pravo na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu)

(1) Pravo na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu u Preduzeću imaju:
   a. Svi radnici koji su u radnom odnosu u Preduzeću na određeno ili neodređeno vrijeme,
   b. Osoba koja je u Preduzeću na stručnom osposobljavanju,
   c. Lice koje se nalazi na prekvalifikaciji, dokvalifikaciji ili stručnom usavršavanju,
   d. Učenici i studenti na praktičnoj nastavi,
   e. Osoba koja obavlja volonterski rad,
   f. Druga osoba koja se zatekne u radnom okolišu radi obavljanja određenih poslova, ako je o njegovom prisustvu Preduzeće upoznato.
   g. Lica drugih preduzeća ili ustanova angažovanih od strane Preduzeća kao podizvođač ili ugovoreni izvođač određenih radnih aktivnosti.

(2) Sigurnost i zaštitu zdravlja na radu licima iz stava (1) tač. a), b), d), f), ovog člana obezbjeđuje Preduzeće, licima iz tačke c) ovog člana obrazovna ustanova, licima iz tačke e) ovog člana organizator radova, licima iz tačke g) ovog člana preduzeća ili ustanove angažovane od strane Preduzeća radi obavljanja određenih radnih aktivnosti.

Član 8.
(Obaveza primjene odredaba Pravilnika o zaštiti na radu od strane trećih osoba)

Pravilnik o zaštiti na radu će se u cijelosti primjenjivati prema svim osobama na radu i drugim osobama koje na bilo koji način rade u Preduzeću.

II. OBAVEZE POSLODAVCA /PREDUZEĆA I ORGANIZACIJA PROVOĐENJA ZAŠTITE NA RADU

Član 9.
(Obaveze Preduzeća)

Preduzeće ima sljedeće obaveze:
   a. Organizovati poslove sigurnosti i zaštite zdravlja na radu,
   b. Vršiti procjenu rizika za svako radno mjesto i utvrditi poslove s povećanim rizikom, na način i pod uslovima utvrđenim zakonskim propisima,
   c. Omogućiti radniku da se prije stupanja na rad upozna s mjerama sigurnosti i zaštite na radu,
   d. Donijeti Pravilnik o zaštiti na radu / Interni akt o zaštiti na radu,
   e. Obavještavati radnike, sindikat i povjerenika za zaštitu na radu o uvođenju novih tehnologija i sredstava za rad, te opasnostima i štetnostima po zdravlje radnika i izdavati uputstva za siguran rad,

f. Osiguravati da planiranje i uvođenje novih tehnologija bude predmet savjetovanja s radnicima i/ili njihovim povjerenikom za zaštitu na radu u vezi s posljedicama po sigurnost i zdravlje izazvanih izborom opreme, uslova rada i radnog okoliša,
g. Osposobljavati radnike za siguran rad,
h. Osiguravati radnicima sredstva i opremu lične zaštite i njihovo korištenje,
i. Osiguravati periodične ljekarske preglede radnika koji rade na poslovima na kojima postoje povećani rizici po zdravlje i poduzimati mjere za sprječavanje nastanka invaliditeta i profesionalnih bolesti radnika,
j. Osiguravati periodične preglede sredstava rada i sredstava i opreme lične zaštite pri radu, u skladu sa tehničkim standardima,
k. Osiguravati periodične preglede i ispitivanja sredstava rada i opreme, radnih i pomoćnih prostorija i sredstava i opreme lične zaštite, koji ne podliježu obaveznim periodičnim pregledima i ispitivanjima, na način, po postupku i u rokovima utvrđenim općim aktom,
l. Osigurava periodične preglede i ispitivanja sredstava rada i opreme, radnih i pomoćnih prostorija i sredstava i opreme lične zaštite, koji ne podliježu obaveznim periodičnim pregledima i ispitivanjima, na način, po postupku i u rokovima utvrđenim općim aktom,
m. Provoditi mjere zaštite od požara u skladu sa posebnim propisima,
n. Provoditi mjere za osiguranje prve pomoći,
o. Unaprjeđivati sigurnost i zaštitu zdravlja na radu,
p. Obavještavati nadležne inspekcijske organe o svakom smrtnom slučaju, nesreći koja je zadesila jednog ili više radnika, težoj ozljedi, profesionalnoj bolesti, svakoj pojavi ili bolesti koje pogađaju više od jednog radnika i svakoj pojavi koja bi mogla ugroziti život ili zdravlje radnika na radu,
q. Obavještavati nadležnu inspekciju o početku i završetku radova na izgradnji, montaži, zamjeni opreme, remontu i rekonstrukciji objekata.

Član 10.
(Dužnosti u provođenju i unaprjeđenju mjera zaštite na radu)

Zaštita na radu u Preduzeću organiziraju, provode i unaprjeđuju, svako u svom djelokrugu rada:

a. Uprava preduzeća
b. Šef Službe sigurnosti,
c. Radnici za zaštitu na radu,
d. Povjerenik za zaštitu na radu,
e. Rukovodioci i neposredni rukovodioci u procesu rada,
f. Svi radnici, odnosno neposredni izvršitelji na pojedinim radnim mjestima,
g. Ovlaštene organizacije kojima su povjereni stručni poslovi iz zaštite na radu.

Član 11.
(Planiranje i razvoj zaštite na radu)

(1) Radi sistemskog provođenja i unaprjeđenja zaštite na radu, Preduzeće utvrđuje i donosi Plan i Program mjera zaštite na radu.
(2) Preduzeće će u okviru plana razvoja, osigurati sredstva za provođenje i unapređenje zaštite na radu u skladu sa organiziranjem i unapređenjem procesa proizvodnje.
(3) Plan zaštite na radu donosi se na duži vremenski period i sadrži ciljeve i zadatke u pogledu organiziranja i usavršavanja procesa rada, poboljšanja uslova rada i poduzimanje mjera zaštite na radu kojima se osigurava sigurnost na radu.
(4) Za svaku tekuću godinu donosi se Program mjera zaštite na radu u kome se utvrđuju obaveze i zadaci koje treba izvršiti u tekućoj godini, način i sredstva za izvršenje obaveza i zadataka kao i odgovorni radnici za njihovo izvršenje.
(5) Plan i program mjera zaštite na radu izrađuje Služba sigurnosti.
(6) Plan i program mjera zaštite na radu odobrava šef Službe sigurnosti, odnosno donosi rukovodilac Sektora pravnih, kadrovskih i zajedničkih poslova.

Član 12.
(Obaveza osiguranja i primjene preventivnih mjera)

(1) Preduzeće je obavezno, prilikom organiziranja rada i radnog procesa, osigurati preventivne mjere radi zaštite života i zdravlja radnika, kao i potrebna materijalna sredstva za njihovu primjenu.
(2) Preduzeće je dužno osigurati preventivne mjere prije početka rada radnika, u toku rada, kao i kod svake izmjene tehnološkog postupka, izborom radnih i proizvodnih metoda kojima se osigurava najveća sigurnost i zaštita zdravlja na radu, zasnovana na primjeni propisa iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, radnih odnosa, tehničkih propisa i standarda, propisa iz oblasti zdravstvene zaštite i drugo.
(3) U slučaju kada Preduzeće angažira ovlaštenu organizaciju za zaštitu na radu, to ga neće osloboditi odgovornosti utvrđene u prethodnom stavu.

Član 13.
(Načela provođenja mjera zaštite na radu)

Prilikom provođena mjera zaštite na radu, Poslodavac treba poštivati načela prevencije definisana Zakonom o zaštiti na radu:

a. Procjene rizika,
b. Izbjegavanja rizika,
c. Sprječavanja rizika,
d. Otklanjanja rizika na njihovom izvoru,
e. Prilagođavanja rada i mjesta rada radniku naročito u pogledu izbora opreme za rad i metoda rada, kao izbora tehnološkog postupka da bi se izbjegla jednoličnost u radu s ciljem smanjenja njihovog utjecaja na zdravlje radnika,
f. Prilagođavanja tehničkom napretku,

g. Zamjene opasnih tehnoloških procesa ili metoda rada bezopasnim ili manje opasnim,
h. Zamjene opasnih materija bezopasnim,
i. Utvrđivanja jedinstvenih preventivnih mjera s ciljem međusobnog povezivanja tehnologije, organizacije rada, uslova rada, socijalnih odnosa i uticaja faktora vezanih za radni okoliš,
j. Davanja prednosti zajedničkim mjerama zaštite pred pojedinačnim,
k. Odgovarajućeg osposobljavanja i obavještavanja radnika.

Član 14.
(Ljekarski pregledi – prethodni i periodični)

(1) Preduzeće je dužno, za sve poslove u tehničko-tehnološkom procesu rada, utvrditi uslove rada i zahtjeve u pogledu zdravstvenih i psihofizičkih sposobnosti radnika koji će te poslove obavljati.
(2) Radnik ne može zasnovati radni odnos ukoliko prethodno nije utvrđeno da njegovo zdravstveno stanje i psihofizičke sposobnosti odgovaraju uslovima rada i zahtjevima radnog mjesta, posebno se ovo odnosi na radna mjesta sa povećanim rizikom.
(3) Preduzeće je dužno radniku koji obavlja poslove s povećanim rizikom, prije početka rada osigurati prethodni ljekarski pregled, kao i periodični ljekarski pregled u toku rada.
(4) Zdravstveno stanje i psihofizičke sposobnosti radnika utvrđuju se na osnovu ljekarskog uvjerenja izdanog od strane odjeljenja za medicinu rada i zdravstvenu zaštitu radnika ovlaštene zdravstvene ustanove.
(5) Preduzeće će sklopiti ugovor o obavljanju poslova iz prethodnog stava s ovlaštenom zdravstvenom ustanovom.

Član 15.
(Ljekarski pregledi radnika koji nisu raspoređeni na radna mjesta s povećanim rizikom)

(1) Za radnike koji rade na radnim mjestima koja nisu radna mjesta s povećanim rizikom, , potrebno je da prije zasnivanja radnog odnosa dostave dokaz o općoj zdravstvenoj i psihofizičkoj sposobnosti, a troškove prethodnog ljekarskog pregleda snosi radnik.
(2) Preduzeće će za ove grupe radnika organizirati i snositi troškove za periodične ljekarski preglede.
(3) Periodični ljekarski pregled koji se vrši svakih 5 godina.
(4) Ovi ljekarski pregledi su na dobrovoljnoj bazi, u skladu sa odazivom radnika.

Član 16.
(Ljekarski pregledi radnika koji su raspoređeni na radna mjesta s povećanim rizikom)

(1) Radnici koji zasnivaju radni odnos na radnim mjestima s povećanim rizikom, potrebno je da prije zasnivanja radnog odnosa dostave dokaz o zdravstvenoj i psihofizičkoj sposobnosti za obavljanje poslova na tom radnom mjestu, u skladu sa zahtjevima predmetnog radnog mjesta, odnosno na osnovu vrste ljekarskog pregleda navedenog u Aktu o procjeni rizika za to radno mjesto.
(2) Preduzeće može radniku na radnom mjestu s povećanim rizikom, nakon zasnivanja radnog odnosa izvršiti povrat troškova prethodnog ljekarskog pregleda, što se regulira zasebnom odlukom.
(3) Preduzeće će radnike raspoređene na radna mjesta s povećanim rizikom upućivati na periodične ljekarske preglede u periodima a na osnovu Akta o procjeni rizika u kojem je definisano koja su to radna mjesta sa povećanim rizikom i vrstom ljekarskih pregleda kao i vremenskim terminom obavljanja tih ljekarskih pregleda.
(4) Preduzeće će za radnike na ovim radnim mjestima organizirati i snositi troškove prethodnih ljekarskih pregleda i periodičnih ljekarskih pregleda.

Član 17.
(Vanredni ljekarski pregledi)

Ako posebne okolnosti zahtijevaju, Preduzeća može organizirati vanredne ljekarske preglede uvidom u zdravstveno stanje cijele organizacije ili pojedinih skupina radnika, a posebno u slučaju:

a. Ako se pojavi veći broj oboljenja sa istim ili sličnim simptomima ili ako postoji opasnost od epidemije
b. Ako novine u tehnološkom procesu sadrže povećanu opasnost za zdravlje radnika, odnosno ako je došlo do promjene uslova rada
c. Ako je došlo do povreda radnika ili oboljenja koje umanjuje radnu sposobnost radnika
d. Na lični zahtjev radnika kada osjeti da nije zdravstveno sposoban da obavlja poslove na koje je raspoređen
e. Na zahtjev neposrednog rukovodioca, ako se primijeti kod radnika učestalo povrjeđivanje, alkoholizam, neefikasnost u radu, učestalo izostajanje sa posla.
f. Na zahtjev Službe sigurnosti, ako se primijeti kod radnika učestalo povrjeđivanje, alkoholizam, neefikasnost u radu, učestalo izostajanje sa posla.

Član 18.
(Pristup radnom mjestu i mjestu s povećanim rizikom)

Preduzeće je dužno osigurati da pristup radnom mjestu i mjestu rada s povećanim rizikom, na kojem prijeti neposredna opasnost od povreda ili zdravstvenih oštećenja, imaju samo radnici koji su osposobljeni za siguran i zdrav rad, koji su dobili posebne upute za rad na takvom

mjestu, koji ispunjavaju zdravstvene uslove i koji su opremljeni odgovarajućim sredstvima i opremom za ličnu zaštitu na radu.

III. PRAVA I DUŽNOSTI ZAPOSLENIH U PREDUZEĆU

Član 19.
(Nadzorni odbor Preduzeća)

Nadzorni odbor Preduzeća u oblasti organizovanja i unaprijeđenja zaštite na radu ima slijedeća prava, obaveze i odgovornosti:

a. da donese Pravilnik o zaštiti na radu Preduzeća (interni akt zaštite na radu) ,
b. da po potrebi daje tumačenje odredbi donesenog Pravilnika o zaštite na radu Preduzeća.

Član 20.
(Uprava Preduzeća)

Uprava preduzeća brine se o provođenju i unapređenju zaštite na radu, a posebno:

a. Donosi akte kojima se regulira zaštita na radu i stara se za njihovo provođenje,
b. Donosi plan i program mjera zaštite na radu kao i obezbjeđuje potrebna sredstva za realizaciju,
c. Analizira stanje i uslove radne sredine i donosi odgovarajuće odluke za provođenje i unapređenje zaštite na radu,
d. Donosi odgovarajuće odluke o mjerama koje će poduzeti po zahtjevu ovlaštenih državnih tijela, sindikata, radnika i drugo,
e. Organizira proces rada tako da se Zakon, ovaj Pravilnik o zaštiti na radu i drugi akti iz oblasti zaštite na radu pravilno i u potpunosti primjenjuju,
f. Uz pomoć Službe sigurnosti, rukovodilaca i drugih odgovornih radnika pripremaju programe rada, druge mjere za unaprjeđenje zaštite na radu, zahtjeve za odobrenje financijskih sredstava za izvršenje ovih mjera i podnose izvještaj o istim nadležnom organu inspekcije rada.
g. Odgovorna je da investicioni objekti namijenjeni za radne i poslovne prostorije budu izgrađeni u skladu sa propisima zaštite na radu, da sva sredstva za rad imaju dokaz da su proizvedena u skladu međunarodnim konvencijama i propisima o zaštiti na radu.
h. Neposredno ili preko nadležnih stručnih službi organizira izvršenje zaključaka inspekcije rada o otklanjanju utvrđenih nedostataka i nepravilnosti u vezi sa zaštitom na radu,
i. Prati rad radnika sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima u oblasti zaštite na radu i poduzima odgovarajuće mjere,
j. Izvještava organe inspekcije o otklanjanju nedostataka u vezi sa zaštitom na radu.

k. Pokreće disciplinski postupak protiv radnika koji učine povredu radne obaveze iz oblasti zaštite na radu,
l. Donosi odluke o mjerama za unapređivanje zaštite na radu,
m. Vrši i druge poslove u skladu sa ovim Pravilnikom i drugim propisima.

Član 21.
(Rukovodioci sektora, šefovi službi i vodeći radnici odjela)

Rukovodioci sektora, šefovi službi i vodeći radnici odjela su odgovorni za provođenje mjera zaštite na radu u dijelu procesa rada kojim rukovode, a posebno:

a. Da brinu o izvršenju mjera zaštite na radu utvrđenih važećim propisima, ovim Pravinikom i drugim općim aktima,
b. Da izvršavaju planove za unaprjeđenje i poboljšanje zaštite na radu,
c. Da se staraju o održavanju u ispravnom stanju sredstava za rad i uređaja i o njihovoj pravilnoj i namjenskoj upotrebi u vezi sa zaštitom na radu, te u slučaju bilo kakvog kvara da poduzmu odgovarajuće mjere da se nedostaci otklone,
d. Da, u saradnji sa Službom sigurnosti, upoznaju radnike iz svoje organizacione jedinice sa uslovima rada i izvorima opasnosti i štetnosti na radnom mjestu, a naročito novoprimljene radnike prije početka rada, odnosno u slučaju promjene sredstava rada, premještaja radnike sa jednog posla na drugi ili promjene radnog mjesta, o čemu se sastavlja zapisnik,
e. Da privremeno odstrane sa radnog mjesta svakog radnika koji se nalazi pod djelovanjem alkohola ili narkotika ili se ne pridržava propisanih mjera zaštite na radu,
f. Da vrše povremeni nadzor da li se sprovode mjere zaštite, te da li na radnim mjestima sa povećanim rizikom rade osobe koje su osposobljene za siguran rad,
g. Da predlože pokretanje postupka za utvrđivanje povrede radnih obaveza svakog radnika koji se ne pridržava mjera o zaštiti na radu,
h. Brinu se i odgovorni su za provođenje naloga inspekcijskih organa, iz oblasti zaštite na radu, a koji se nalazi u njihovoj odgovornosti.

Član 22.
(Vodeći radnici ekipa i poslovođe)

(1) U cilju neposrednog i konkretnog izvršenja svih propisa o zaštiti na radu, vodeći radnik ekipa i poslovođa obavezan je organizirati proces rada tako da bude potpuno stvorena sigurnost radnika u procesu rada.
(2) Vodeći radnik ekipa i poslovođa u svojoj organizacionoj jedinici, ekipi i djelokrugu rada, u provođenju zaštite na radu imaju sljedeća prava, obaveze i odgovornosti:
    a. Da, u saradnji sa Službom sigurnosti, upoznaju radnike iz svoje organizacione jedinice sa uslovima rada i izvorima opasnosti i štetnosti na radnom mjestu, a naročito novoprimljene radnike prije početka rada, odnosno u slučaju promjene sredstava rada, premještaja radnike sa jednog posla na drugi ili promjene radnog mjesta, o čemu se sastavlja zapisnik,

b. Da, u saradnji sa Službom sigurnosti upoznaju radnike sa pravilnom upotrebom sredstava lične zaštite kao i da ih upute u njihovo namjensko korištenje, o čemu se sastavlja zapisnik,
c. Da nadziru primjenu propisanih mjera zaštite na radu od strane radnike iz svoje organizacione jedinice,
d. Da rad na poslovima sa električnom strujom, gasom i sudovima pod pritiskom dozvole samo radnicima koji su obučeni i posjeduju odgovarajuću stručnu spremu i kvalifikaciju za obavljanje ovih poslova,
e. Da prijave nadležnoj Službi sigurnosti nedostatke, kvarove ili pojavu koji bi mogli ugroziti zdravlje radnika,
f. Da ako imaju saznanja o korištenju i nepopunjenosti priručne apoteke (ormarić prve pomoći) o tome odmah obavijeste Službu sigurnosti,
g. Da zabrane rad ili udalje radnike iz svoje ekipe ili organizacione jedinice sa radnog zadatka kada krši propise zaštite na radu, koji ne upotrebljava propisana zaštitna sredstva, te predlaže pokretanje postupka zbog povrede radne obaveze, u skladu sa važećim propisima,
h. Da udalje radnike iz svoje organizacione jedinice sa posla, ako postoji sumnja da je isti došao u alkoholiziranom stanju ili je konzumirao alkohol u toku rada i uputi prijavu nadležnom rukovodiocu.
i. Da u slučaju teže povrede na radu, odnosno smrtnog slučaja, odmah izvijesti neposrednog rukovodioca i Službu sigurnosti, a ovi nadležni organ-inspekciju zaštite na radu,
j. Da prijavi svaku povredu na radu iz nadležnosti svoje organizacione jedinice,
k. Da podnose prijave za povredu radne obaveze zbog nepridržavanja mjera zaštite na radu,
l. Da, u saradnji sa Službom sigurnosti učestvuju u organizovanju obuke iz oblasti zaštite na radu,
m. Da prate propise iz oblasti zaštite na radu ukoliko je potrebno provođenje mjera zaštite na radu u njihovoj organizacionoj jedinici.

Član 23.
(Šef Službe sigurnosti)

Šef Službe sigurnosti ima slijedeća prava, obaveze i odgovornosti:

a. Da sačini, odnosno organizuje sačinjavanje svih dokumenata iz oblasti zaštite na radu, te da iste dostavi Upravi Preduzeća na razmatranje i usvajanje,
b. Da organizuje staranje o provođenju zaštite na radu i vrši kontrolu primjene odredbi ovog Pravilnika o zaštite na radu, drugih općih akata iz oblasti zaštite na radu,
c. Da se stara o organizovanju periodičnih pregleda radnih prostorija, oruđa za rad, uređaja i elektro instalacija, gromobrana i uzemljenja,
d. Da učestvuje u pripremi i provođenju postupka javne nabavke sredstava lične zaštite i opreme,

e. Da organizuje periodične obilaske poslovnih jedinica objekata preduzeća i terena u cilju uočavanja stanja i nedostataka i da o tom podnosi izvještaj neposrednom rukovodiocu,
f. Da učestvuje u organizovanju obuke svih radnika iz oblasti zaštite na radu,
g. Da podnosi prijavu za pokretanje postupka zbog povrede radne obaveze uslijed nepridržavanja propisanih mjera zaštite na radu,
h. Da predloži zabranu rada nadležnom rukovodiocu i po ukazanoj potrebi predloži udaljavanje radnika koji krši propise zaštite na radu, odnosno koji ne upotrebljava propisana zaštitna sredstva, te predlaže pokretanje postupka zbog povrede radne obaveze, u skladu sa važećim propisima,
i. Da organizuje vođenje svih propisanih evidencija iz oblasti zaštite na radu,
j. Da neposrednom rukovodiocu, jednom godišnje dostavlja na razmatranje izvještaj o stanju zaštite na radu, a on ga nakon upoznavanja proslijeđuje Upravi Preduzeća, na upoznavanje i razmatranje,
k. Da, putem neposrednog rukovodioca, obavještava inspekciju rada i inspekciju zaštite na radu o izvršavanju njihovih rješenja kojima je naloženo otklanjanje nedostataka i provođenje mjera iz oblasti zaštite na radu,
l. Da prati propise iz oblasti zaštite na radu, te dostignuća iz ove oblasti i da predlaže njihovu primjenu u Preduzeću, u skladu sa obavezama i potrebama Preduzeća.

Član 24.
(Radnik za zaštitu na radu)

(1) Kako je Aktom o procjeni rizika definirano da u Preduzeću postoje radna mjesta s povećanim rizikom,, te shodno Pravilniku o načinu i uvjetima obavljanja poslova zaštite na radu kod poslodavca (Službene novine FBiH 83/21) u Preduzeću, postoje radnici koji će obavljati poslove vezane za sprječavanje rizika na radu i zaštitu zdravlja radnika.
(2) Preduzeće je dužno radniku za zaštitu na radu osigurati uslove za rad, potrebnu opremu i pomoć drugog stručnog osoblja, kao i sredstva za obavljanje i organiziranje preventivnih i zaštitnih mjera.
(3) Radnik za zaštitu na radu ne može biti doveden u nepovoljniji položaj zbog poslova koje obavlja s ciljem sprječavanja rizika na radu i zaštite zdravlja radnika.
(4) Radnik za zaštitu na radu mora biti odgovarajuće osposobljen i imati položen stručni ispit koji se odnosi na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu, te ispunjavati ostale uslove propisane posebnim provedbenim propisom.
(5) Poslove radnika za zaštitu na radu može obavljati osoba koja ispunjava sljedeće uvjete:
    a. Ima visoku stručnu spremu – VII stupanj ili visoko obrazovanje prvog ciklusa Bolonjskog sistema studiranja (koje se vrednuje sa najmanje 180, odnosno 240 ECTS bodova) iz grupacije tehničkih, medicinskih i prirodnih nauka,
    b. Ima najmanje dvije godine radnog iskustva na poslovima iz oblasti zaštite na radu
    c. Ima položen stručni ispit za obavljanje poslova radnika za zaštitu na radu.

(6) Ukoliko osoba koja je do sada obavljala poslove zaštite na radu u Preduzeću ima najmanje višu stručnu spremu – VI stupanj tehničkog usmjerenja i najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima zaštite na radu, može nastaviti vršiti poslove radnika za zaštitu na radu.
(7) Radnik za zaštitu na radu treba položiti stručni ispit u roku od 2 godine od donošenja Pravilnika o uslovima koje moraju ispunjavati radnici za zaštitu na radu, programu, sadržaju, načinu i troškovima polaganja stručnog ispita (Službene novine FBiH, br. 83/21).
(8) Preduzeće će snositi troškove stručnog ispita za radnika za zaštitu na radu.

Član 25.
(Obaveze radnika za zaštitu na radu)

(1) Obaveze radnika za zaštitu na radu su:
   a. Učestvovati u izradi akta o procjeni rizika,
   b. Izrada prijedloga Pravilnika o zaštiti na radu,
   c. Izrada plana i programa mjera zaštite na radu,
   d. Unutrašnji nadzor nad primjenom mjera zaštite na radu,
   e. Stručna pomoć u provođenju i unaprjeđenju sigurnosti i zaštite zdravlja na radu u Preduzeću,
   f. Izrada uputstava za siguran rad,
   g. Praćenje i organiziranje periodičnih pregleda sredstava za rad, sredstava i opreme lične zaštite,
   h. Praćenje i organiziranje periodičnih pregleda hemijskih, fizičkih i bioloških štetnosti i mikroklime u radnom okolišu,
   i. Priprema i organiziranje osposobljavanja radnika za siguran rad,
   j. Analiziranje uzroka povreda na radu i profesionalnih bolesti u saradnji sa ovlaštenim ljekarom specijalistom medicine rada i predlaganje mjere za unaprjeđenje sigurnosti i zaštite zdravlja na radu,
   k. Praćenje i organiziranje periodičnih ljekarskih pregleda radnika koji rade na poslovima s povećanim rizikom, odnosno na radnim mjestima s posebnim uslovima rada, te analiza izvještaja o obavljenim periodičnim ljekarskim pregledima,
   l. Savjetovanje nadležnih službi Preduzeća u pogledu izbora i nabavke opreme i tehnološkog procesarada,
   m. Saradnja sa nadležnim službama Preduzeća prilikom planiranja izgradnje i rekonstrukcije objekata namijenjenih za rad,
   n. Saradnja s nadležnim inspekcijskim organima i drugim ustanovama koje se bave sigurnošću i zaštitom na radu,
   o. Saradnja sa sindikatom, vijećem zaposlenika i povjerenikom za zaštitu na radu, u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu FBiH.
(2) Radnik za zaštitu na radu je obavezan zabraniti rad na radnom mjestu, odnosno zabraniti upotrebu sredstava za rad i sredstava i opreme lične zaštite u slučaju kada utvrdi neposrednu opasnost po život i zdravlje radnika, te da o tome u pisanom obliku

obavijesti neposrednog rukovodioca, izvršnog direktora, rukovodioca sektora, direktora Preduzeća i povjerenika za zaštitu na radu.

Član 26.
(Povjerenik za zaštitu na radu)

(1) U Preduzeću radnici biraju ili imenuju povjerenika za zaštitu na radu. Broj povjerenika, izbor i njihov mandat utvrđuju se u skladu sa propisu o vijeću zaposlenika, vodeći računa o zastupljenosti svih dijelova procesa rada.
(2) Povjerenika za zaštitu na radu imenuje sindikat, ukoliko povjerenika nisu izabrali radnici. Ovako imenovani povjerenik za zaštitu na radu ima ista prava i obaveze kao i izabrani povjerenik radnika.
(3) Povjerenik za zaštitu na radu mora imati odgovarajuću stručnu spremu i radno iskustvo.
(4) U Preduzeću povjerenik za zaštitu na radu može biti radnik koji ima najmanje SSS i jednu godinu radnog iskustva na poslovima i radnim zadacima u Preduzeću.

Član 27.
(Prava i dužnosti povjerenika za zaštitu na radu)

(1) Povjerenik za zaštitu na radu ima pravo:
    a. Dobiti informacije o uslovima rada, analizama povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti vezanih za rad, nalazima i preporukama inspekcijskih organa,
    b. Zahtijevati od Preduzeće da poduzme odgovarajuće mjere i dostavi mu prijedloge za ublažavanje rizika i otklanjanja izvora opasnosti,
    c. Informisati radnike o provođenju mjera zaštite na radu,
    d. Zahtijevati inspekcijski pregled ako smatra da mjere koje je poduzelo Preduzeće nisu primjerene cilju po kojem treba osigurati sigurne i zdrave uslove rada i iznijeti svoja zapažanja u toku inspekcijskog pregleda,
    e. Prisustvovati inspekcijskim pregledima i/ili dostaviti svoja zapažanja u toku inspekcijskih pregleda.
(2) Za vrijeme obavljanja ovih poslova, povjerenik za zaštitu na radu iz reda zaposlenih ima pravo na naknadu plaće u visini plaće koju bi ostvario da je radio na poslovima za koje je zaključio ugovor o radu. Povjerenik za zaštitu na radu ove poslove može obavljati najviše šest sati sedmično.
(3) Preduzeće osigurava povjereniku za zaštitu na radu potrebna sredstva da može ostvarivati svoje funkcije koje proizilaze iz Zakona o zaštiti na radu. Posebnom odlukom će se definisati sredstva koja će se osigurati povjereniku kada bude izabran.
(4) Povjerenik za zaštitu na radu ne može biti doveden u nepovoljniji položaj u odnosu na druge radnike, zbog svojih poslova vezanih za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu.

Član 28.
(Prava i dužnosti radnika)

Radnici su naročito dužni:

a. Pridržavati se utvrđenih pravila sigurnosti i zaštite zdravlja na radu u smislu zakonskih propisa,
b. Pravilno upotrebljavati sredstva za rad i opremu, opasne materije i druga sredstva u skladu sa uputama proizvođača i uputama za siguran rad,
c. Pravilno upotrebljavati sredstva i opremu lične zaštite koja su im dodijeljena,
d. Ne smiju samovoljno isključiti, modificirati, promijeniti ili ukloniti sigurnosni uređaj koji je instaliran, posebno ne stroj, uređaj, alat, pogon ili objekt i takav uređaj moraju pravilno upotrebljavati,
e. Odmah obavijestiti nadležnu osobu Preduzeća i/ili radnika za zaštitu na radu o svakoj pojavi na poslu za koju postoji opravdana sumnja da predstavlja opasnost po sigurnost i zdravlje kao i o nedostacima u postupcima zaštite. Prijava može biti pismena ili usmena a podnosi se neposrednom rukovodiocu,
f. Obavijestiti neposrednog rukovodioca / vodećeg radnika i/ili nadležnu osobu Preduzeća o povredama koje su zadobili,
g. Sarađivati s nadležnom osobom Preduzeća i/ili radnikom za zaštitu na radu u provođenju mjera ili zahtjeva koje je naredio inspektor rada,
h. Sarađivati s nadležnom osobom Preduzeća i/ili radnikom za zaštitu na radu u provođenju mjera koje će osigurati da radni okoliš i uslovi rada budu sigurni i ne predstavljaju rizik po sigurnost i zdravlje u okviru njihovog radnog mjesta,
i. Obavljati periodične ljekarski preglede u terminima po zahtjevu Preduzeća,
j. Da obavezno prisustvuju i prođu obuku i provjeru znanja iz oblasti zaštite na radu,
k. Davati sve podatke i informacije koje traže inspektori rada.

Član 29.
(Omogućavanje radniku da se upozna s mjerama sigurnosti i zaštite na radu i njegovo osposobljavanje za siguran rad))

(1) Prije raspoređivanja radnika na poslove i radne zadatke radi čijeg je vršenja zasnovan radni odnos radnik ima pravo i dužnost da se upozna sa uslovima rada, opasnostima i štetnostima na radnom mjestu kao i propisanim mjerama zaštite na radu.
(2) Osposobljavanje radnika se vrši teoretski i praktično prema posebnom programu obuke, a u skladu sa zakonom.
(3) Radnik je obavezan da pristupi obuci i provjeri znanja iz oblasti zaštite na radu kao i periodičnim ljekarskim pregledima.

Član 30.
(Odgovornost za neprimjenu mjera zaštite na radu)

(1) Radnik koji se ne pridržava utvrđenih pravila sigurnosti i zaštite zdravlja na radu i propisanih obaveza u smislu Zakona o zaštiti na radu, čini težu povredu radne obaveze u skladu sa kolektivnom ugovoru, te ovim Pravilnikom i Pravilniku na radu Preduzeća.
(2) Obaveze radnika u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu ne utiču na obaveze i odgovornosti Preduzeća iz Zakona o zaštiti na radu.
(3) Postupanje u slučaju neposredne opasnosti po život i zdravlje radnika

Član 31.
(Pravo radnika na odbijanje rada na mjestima i u slučajevima gdje mu prijeti opasnost po zdravlje i život)

(1) Radnik ima pravo odbiti da radi ako smatra da mu prijeti neposredna opasnost po život i zdravlje i dužan je o tome odmah obavijestiti svog neposrednog rukovodioca i/ili radnika za zaštitu na radu, nadležnog inspektora rada i predstavnika radnika. Neposredni rukovodilac i/ili radnik za zaštitu na radu su obavezni po prijemu obavijesti od radnika odmah obavijestiti izvršnog direktora, rukovodioca sektora i direktora Preduzeća.
(2) U slučaju iz prethodnog stava, moraju se odmah poduzeti mjere za otklanjanje nedostataka, a radnik se za to vrijeme može rasporediti da vrši poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima stečenim radom.
(3) Po prijemu obavijesti nadležna inspekcija rada obavezna je odmah izvršiti uviđaj na licu mjesta i narediti da se provedu odgovarajuće mjere zaštite odnosno zabrani rad dok se mjere ne provedu ili obavijesti radnika iz kojih razloga njegov zahtjev nije opravdan.
(4) Radnik koji se udaljio s radnog mjesta zato što mu prijeti neposredna opasnost po život i zdravlje, ne smije snositi negativne posljedice u smislu propisa o radu, osim u slučaju ako Preduzeće dokaže da se radnik neopravdano udaljio s radnog mjesta.

IV. OPĆI ZAHTJEVI ZA SIGURNE I ZDRAVE USLOVE RADA

Član 32.
(Opća pravila i mjere zaštite na radu)

Opća pravila i mjere, utvrđene Zakonom i ovim Pravilnik o zaštiti na radu Preduzeća, obuhvataju:

a. Pravila i mjere pri projektovanju i izradi sredstava rada,
b. Pravila i mjere pri upotrebi, održavanju, pregledu i ispitivanju sredstava rada,
c. Pravila i mjere koje se odnose na radnike, te prilagođavanje procesa rada njihovom spolu, dobi, fizičkim i psihičkim sposobnostima,
d. Načine i postupke osposobljavanja i obavještavanja radnika i preduzeća sa svrhom postizanja odgovarajućeg nivoa zaštite na radu,

e. Načine i postupke saradnje Preduzeća, radnika i njihovih predstavnika i udruženja, te državnih organa nadležnih za zaštitu na radu,
f. Zabranu stavljanja radnika u nepovoljniji položaj zbog aktivnosti poduzetih radi zaštite na radu,
g. Ostale mjere za sprječavanje rizika na radu, sa svrhom uklanjanja faktora rizika i njihovih štetnih posljedica.

Član 33.
(Zaštita na radu kao sastavni dio organizacije rada i radnog procesa)

Zaštita na radu kao sistemski organizovano djelovanje, sastavni je dio organizacije rada i izvođenja radnog procesa, koje Preduzeće ostvaruje primjenom svih mjera zaštite na radu u skladu sa općim načelima prevencije.

Član 34.
(Sigurnosni preduvjeti)

Projektovanje, izvođenje i stavljanje u funkciju objekata, tehnoloških procesa i radnih mjesta, izrada, proizvodnja, uskladištenje, ispitivanje, zamjena, instaliranje, korištenje i održavanje sredstava za rad, uvoz i rukovanje sredstvima za rad, opasnim materijama i energijom, vrši se u skladu sa zahtjevima utvrđenim ovim Pravilnikom, zakonskim, tehničkim propisima i razvojem znanstveno-tehničkih dostignuća.

Član 35.
(Zahtjevi u općim pravilima i mjerama zaštite na radu)

Opća pravila i mjere zaštite na radu posebno se odnose na sljedeće zahtjeve:
a. Zaštitu od mehaničkih opasnosti,
b. Zaštitu od udara električne struje,
c. Sprječavanje nastanka požara i eksplozije,
d. Osiguranje mehaničke otpornosti i stabilnosti građevine,
e. Osiguranje potrebne radne površine i radnog prostora,
f. Osiguranje potrebnih puteva za prolaz, prevoz i evakuaciju radnika i drugih osoba,
g. Osiguranje čistoće,
h. Osiguranje propisane temperature i vlažnosti zraka i ograničenja brzine strujanja zraka,
i. Osiguranje propisane rasvjete,
j. Zaštitu od buke i vibracija,
k. Zaštitu od štetnih atmosferskih i klimatskih uticaja,
l. Zaštitu od fizičkih, hemijskih i bioloških štetnih uticaja,
m. Zaštitu od prekomjernih napora,
n. Zaštitu od elektromagnetnog i ostalog zračenja,
o. Osiguranje prostorija i uređaja za ličnu higijenu.

Član 36.
(Obaveza primjene propisanih mjera zaštite na radu)

(1) Poslodavac koji izrađuje tehničku dokumentaciju za objekte i tehničko-tehnološke procese dužan je, pri projektovanju objekata i tehničko-tehnoloških procesa, primijeniti propisane mjere sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, s naznakom svih rizika i mjera za njihovo otklanjanje.
(2) Poslodavac je dužan izdati ispravu kojom potvrđuje da je projektovanje izvršeno u skladu sa zakonu, odnosno propisima donesenim na osnovu zakona.
(3) Prilikom nabavke mašina ili uređaja na mehanizovani pogon, alata i drugih sredstava za rad kao i sredstava za ličnu zaštitu, Preduzeće je obavezno da od proizvođača ili uvoznika pribavi ispravu kojom se dokazuje da su proizvedeni u skladu sa propisima donesenim na osnovu zakona, te uputstvo za siguran rad i održavanje na jednom od službenih jezika u BiH.

Član 37.
(Obaveza projektovanja mjera zaštite na radu)

(1) Kada preduzeće izvodi radove na izgradnji objekata i tehničko - tehnoloških procesa dužno je izvoditi radove prema tehničkoj dokumentaciji u kojoj su projektovane mjere zaštite na radu.
(2) Obaveza se odnosi i na radove na montaži, zamjeni opreme, remontu i rekonstrukciji objekata ili infrastrukture.
(3) Novi, obnovljeni ili rekonstruirani objekti i tehničko-tehnološki procesi ne mogu početi s radom bez upotrebne dozvole, shodno zakonskim propisima iz oblasti građenja.

Član 38.
(Elaborat o uređenju radilišta)

(1) Preduzeće je dužno prilikom izvođenja radova na izgradnji, montaži, zamjeni opreme, remontu ili rekonstrukciji objekata prije početka radova izraditi elaborat o uređenju radilišta u skladu sa propisima donesenim na osnovu zakona i osigurati izvođenje radova prema tom elaboratu.
(2) Za radove na radilištu duže od sedam dana, Preduzeće je dužno dostaviti prijavu i elaborat o uređenju radilišta nadležnom inspekcijskom organu, najmanje osam dana prije početka rada na radilištu.
(3) Ako dva ili više poslodavaca koriste isti prostor za radilište, svaki od njih provodi mjere zaštite na radu, a glavni izvođač odnosno investitor je dužan osigurati jedinstveni elaborat o uređenju radilišta.

Član 39.
(Uslovi za upotrebu radne opreme i sredstava za rad)

(1) Radna oprema može se staviti u promet, naručiti ili staviti u upotrebu ako su ispunjeni uslovi za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu i ako je to potvrdio proizvođač ili uvoznik uvezenih proizvoda.
(2) Sredstva i oprema lične zaštite mogu se staviti u promet, naručiti ili staviti u upotrebu ako pružaju pouzdanu zaštitu od rizika pri radu i ako je to potvrdio proizvođač ili uvoznik uvezenih proizvoda.
(3) Sredstva za rad, koja podliježu obavezi periodičnih pregleda i ispitivanja iz oblasti zaštite na radu, mogu se upotrebljavati samo ako posjeduju zapisnik o ispitivanju, te ispravu (upotrebnu dozvolu) kojom se dokazuje da pregledana sredstva za rad udovoljavaju propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 40.
(Obaveza pribavljanja uputstava za sigurnu upotrebu i rukovanje)

(1) Radna oprema mora odgovarati radnom procesu koji se obavlja i mora biti na odgovarajući način prilagođena toj svrsi tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika.
(2) Izbor radne opreme i materijala koji se koriste vrši se u skladu sa posebnim uslovima i specifičnostima rada kako bi se otklonili ili smanjili rizici.
(3) Proizvođači i uvoznici radne opreme i sredstava i opreme lične zaštite dužni su izdati ispravu kojom se dokazuje da odgovaraju međunarodnim propisima, tehničkim propisima i propisanim mjerama sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, te daju upute za upotrebu i održavanje na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini.
(4) Proizvođači i uvoznici opasnih materija dužni su dati uputstvo za sigurnu upotrebu i rukovanje. Uputstvo sadrži identifikacijske podatke, podatke o fizičkim, hemijskim i biološkim karakteristikama, stepenu opasnosti od požara i eksplozije, opasnosti po zdravlje, o radioaktivnosti, o ekološkim podacima, o posebnim zaštitnim mjerama, o načinu skladištenja i označavanja, o prenosu i transportu, kao i o postupku otklanjanja opasnih materija (sigurnosni list).
(5) Ovi podaci se daju na jednom od službenih jezika u upotrebi u Bosni i Hercegovini.

Član 41.
(Obaveza pribavljanja pripadajuće i propisane dokumentacije)

Preduzeće ne može staviti u promet ili upotrebu sredstva za rad ili opasne materije prije nego što pribavi dokumentaciju iz prethodnog člana.

V. OSPOSOBLJAVANJE RADNIKA IZ OBLASTI ZAŠTITE NA RADU

Član 42.
(Osposobljavanje radnika)

(1) Preduzeće je dužno da izvrši osposobljavanje radnika za siguran i zdrav rad kod zasnivanja radnog odnosa, odnosno premještaja na druge poslove, prilikom uvođenja nove tehnologije ili novih sredstava za rad, kao i kod promjene procesa rada koji može prouzrokovati promjenu mjera za siguran i zdrav rad.
(2) Preduzeće je dužno da radnika u toku osposobljavanja za siguran i zdrav rad, upozna sa svim vrstama rizika na poslovima na koje ga raspoređuje i o preduzetim konkretnim mjerama sigurnosti i zaštite na radu, u skladu sa aktom o procjeni rizika.
(3) Osposobljavanje radnika za siguran i zdrav rad mora biti prilagođeno specifičnostima njegovog radnog mjesta.
(4) Poslodavac će u ovu svrhu angažovati ovlaštenu organizaciju.

Član 43.
(Zabrana samostalnog rada)

(1) Radnici ne mogu biti raspoređeni na radna mjesta na kojima će samostalno obavljati poslove prije nego što steknu znanja iz člana 46. Zakona o zaštiti na radu
(2) U slučaju da u Preduzeću određene poslove obavljaju radnici drugog poslodavca, Preduzeće mora osigurati da ti radnici budu upoznati sa mjerama zaštite na radu i zdravstvenim rizicima na radu.
(3) Osposobljavanje radnika iz člana 46. Zakona o zaštiti na radu mora se obavljati u toku radnog vremena i ne smije izazvati troškove za radnika.

Član 44.
(Provjera osposobljenosti za siguran i zdrav rad)

(1) Osposobljavanje radnika za siguran i zdrav rad, obavlja se po već utvrđenom i donešenom programu obuke koji predviđa teorijski i na praktičan način osposobljavanja.
(2) Provjera teorijske i praktične osposobljenosti radnika za siguran i zdrav rad obavlja se na radnom mjestu.
(3) Periodične provjere osposobljenosti za siguran i zdrav rad radnika koji radi na poslovima sa povećanim rizikom vrši se na način, u roku i po postupku utvrđenom aktom o procjeni rizika.

Član 45.
(Teorijsko i praktično osposobljavanje)

(1) U toku osposobljavanja iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, radnik se upoznaje naročito sa:
   a. Tehničko-tehnološkim procesom i organizacijom rada u cjelini, a posebno sa poslovima svog radnog mjesta,
   b. Opasnostima koje ugrožavaju sigurnost i zdravlje na radu, korištenjem sredstava rada i opreme i načinom upotrebe štetnih materija,
   c. Mjerama zaštite na radu i razlozima zbog kojih se te mjere predviđaju i provode,
   d. Upotrebom odgovarajućih sredstava rada i odgovarajuće opreme i sredstava lične zaštite, kao i pravilnim i namjenskim korištenjem uređaja i sredstava kojima se služi pri radu,
   e. Pravima i dužnostima u provođenju propisa i mjera zaštite na radu i posljedicama zbog nepridržavanja tih propisa i mjera,
   f. Pružanjem prve pomoći,
   g. Organizacijom sigurnosti i zaštite zdravlja na radu,
   h. Korištenjem protivpožarnih aparata,
   i. Te se upoznaje sa odredbama Zakona o zaštiti na radu.

(2) Osposobljavanje radnika iz stava (1) ovog člana poslodavac može obaviti ako ima zaposlena lica sa odgovarajućom visokom stručnom spremom iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu.

(3) Osposobljavanje radnika iz stava (1) ovog člana, Preduzeće će povjeriti ovlaštenoj organizaciji a u skladu sa odredbana člana 64. Zakona o zaštiti na radu

Član 46.
(Provjera osposobljenosti i potvrda osposobljenosti)

(1) Nakon završenog osposobljavanja i provjere osposobljenosti, radniku se izdaje uvjerenje. Uvjerenje vrijedi do promjena okolnosti koje bi iziskivale izmjenu programa osposobljavanja, te periodičnu provjeru znanja.

(2) Uvjerenja o osposobljenosti za rad na siguran način pohranjuju se u personalnom dosjeu radnika.

Član 47.
(Evidencija o osposobljenosti za siguran rad)

(1) O osposobljavanjima i provjeri znanja iz oblasti zaštite na radu za radnike Preduzeće vodi propisanu evidenciju.

(2) Evidenciju o radnicima osposobljenim za rad na siguran način vodi Služba sigurnosti .

Član 48.
(Stručno osposobljavanje radnika za zaštitu na radu)

Osposobljavanje radnika za zaštitu na radu, povjerenika za zaštitu na radu, kao i polaganja stručnih ispita predviđenih Zakonom o zaštiti na radu, vršit će se na način i po postupku koji bude propisan posebnim propisima.

VI. POSLOVI SA POVEĆANIM RIZIKOM

Član 49.
(Vrste poslova sa povećanim rizikom)

Poslovima s povećanim rizikom, shodno Zakonu o zaštiti na radu smatraju se:

a. Poslovi s povećanim rizikom od povređivanja, nastanka profesionalnih bolesti i oštećenja zdravlja radnika,
b. Poslovi sa specifičnim zahtjevima koji, s ciljem sigurnog i uspješnog rada zahtjevaju posebne zdravstvene i psihofizičke sposobnosti radnika na tim radnim mjestima,
c. Poslovi na kojima, nakon primjene svih tehnički priznatih metoda za smanjenje rizika, postoji preostali rizik za neke radnike.

Član 50.
(Prepoznavanje radnih mjesta za povećanim rizikom)

Radnim mjestima sa povećanim rizikom smatraju se ona radna mjesta na kojima postoji povećana opasnost od povreda i obolijevanja radnika, te je potrebno da se na tim radnim mjestima poduzimaju posebne mjere zaštite odnosno da radnici koji rade na tim radnim mjestima ispunjavaju posebne zdravstvene i psihofizičke uslove kao i uslove u pogledu stručnosti.

Član 51.
(Utvrđivanje radnih mjesta sa povećanim rizikom)

Do donošenja posebnih propisa, sadržaj ljekarskog pregleda utvrđuje se na osnovu rizika kojima su izloženi radnici, a u skladu sa Pravilniku o uslovima za utvrđivanje radnih mjesta sa posebnim uslovima rada i ljekarskim pregledima radnika na tim radnim mjestima (Službeni list SR BiH, broj 2/91).

Član 52.
(Akt o procjeni rizika)

(1) U skladu sa propisima o zaštiti na radu u Preduzeću su utvrđena radna mjesta, odnosno poslovi sa povećanim rizikom i periodičnost ljekarskih pregleda. Radnici koji rade na

radnim mjestima sa povećanim rizikom moraju se periodično upućivati na ljekarske preglede prema zakonskim rokovima.

(2) Aktom o procjeni rizika su dati rokovi i sadržaj periodičnog ljekarskog pregleda u zavisnosti od rizika na radnim mjestima i mjestima rada.

Član 53.
(Dužnost davanja potrebnih informacija zdravstvenim ustanovama koja vrši preglede za potrebe Preduzeća, o radnim mjestima sa povećanim rizikom,)

Prilikom upućivanja radnika koji rade na radnim mjestima sa povećanim rizikom na prethodne i periodične ljekarske preglede, Preduzeće je dužno zdravstvenoj organizaciji koja vrši te preglede, dostaviti podatke o uslovima rada na radnim mjestima povećanim rizikom.

Član 54.
(Obaveza ispunjava zahtjeva u pogledu sposobnosti za raspoređivanje na radna mjesata sa povećanim rizikom)

Radnik koji ne ispunjava uslove u pogledu zdravstvenog stanja i psihofizičkih zahtjeva ne može se rasporediti na radna mjesta sa povećanim rizikom kao ni radnik koji se ne podvrgne periodičnom pregledu iz prethodnog člana.

Član 55.
(Dodatne mjere zaštite na radnim mjestima sa povećanim rizikom)

Radnicima koji rade na radnim mjestima sa povećanim rizikom Preduzeće će, prema mogućnostima, u cilju njihove zaštite osigurati i dopunski obrok ili pojačanu ishranu, duži godišnji odmor i dr.

Član 56.
(Posebno osiguranje radnika koji obavljaju poslove s povećanim rizikom)

(1) Preduzeće će posebno osigurati od rizika nesreće i povreda na radu radnike koji obavljaju poslove s povećanim rizikom, odnosno radnike na radnim mjestima s posebnim uslovima rada, radi osiguranja naknade štete, u skladu sa zakonom.
(2) Preduzeće može ugovoriti posebno osiguranje i za druge radnike koji ne rade na radnim mjestima s povećanim rizikom.

Član 57.
(Skraćenje radnog vremena)

U Preduzeću nisu utvrđena radna mjesta na kojima je potrebno provoditi mjeru skraćenja radnog vremena sukladno zakonskim propisima.

VII. LIČNA ZAŠTITNA SREDSTVA I OPREMA

Član 58.
(Osiguranje sredstava i opreme lične zaštite i osiguranje njihove ispravnosti)

(1) Preduzeće je dužno osigurati radnicima sredstva i opremu lične zaštite. Preduzeće je obavezno osigurati da se sredstva i oprema lične zaštite održavaju u dobrom stanju.
(2) Preduzeće ne smije staviti u upotrebu sredstva i opremu lične zaštite ako nisu izrađena u skladu sa zakonskim propisima.
(3) Preduzeće je obavezno isključiti iz upotrebe sredstva i opremu lične zaštite na kojima nastanu promjene zbog kojih postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika.

Član 59.
(Pravo i obaveza na korištenje sredstava lične zaštite)

(1) Radnici koji rade na poslovima i zadacima gdje postoji opasnost od povreda na radu ili oštećenja zdravlja imaju pravo na lična zaštitna sredstva, ukoliko nije moguće sprovesti potpunu tehničku zaštitu, odnosno otkloniti opasnosti općim mjerama zaštite na radu.
(2) Radnik je dužan pri radu namjenski koristiti lična zaštitna sredstva koja su mu dodijeljena.

Član 60.
(Smjernice za korištenje sredstava lične zaštite)

(1) Prilikom upotrebe sredstava lične zaštite radnik se mora pridržavati pravila zaštite na radu, uputstava proizvođača te uputa neposrednih rukovodilaca.
(2) Prilikom zaduživanja sredstava lične zaštite, radnicima se moraju dati uputstva za korištenje na jednom od službenih jezika u Bosne i Hercegovine.

Član 61.
(Ovlaštenje za korištenje sredstava lične zaštite)

(1) Radnik ne smije koristiti lična zaštitna sredstva koje mu nisu dodjeljena.
(2) Radnik ne smije koristiti lična zaštitna sredstva za koja ista nisu namjena i dužan ih je čuvati, održavati i koristiti u skladu sa pravilima zaštite na radu.
(3) Radnik ne smije popravljati ili obavljati bilo kakve izmjene na ličnim zaštitnim sredstvima ili zaštitnoj napravi, osim u slučajevima kada je za to osposobljen i ovlašten.
(4) Radnik ne smije (od)nositi lična zaštitna sredstva izvan mjesta rada, osim radi održavanja čistoće tih sredstava.
(5) Radnik ne smije davati njemu dodijeljena / zadužena lična zaštitna sredstva drugim licima unutar, niti izvan Preduzeća.
(6) Ukoliko lična zaštitna sredstva postanu neupotrebljiva prije isteka predviđenog vijeka trajanja, radniku će se osigurati ispravna lična zaštitna sredstva.

(7) U slučaju odgovornosti radnika za neispravnost ličnog zaštitnog sredstva, Preduzeće može od radnika potraživati naknadu troškova za nabavku novog ličnog zaštitnog sredstva.

Član 62.
(Nadzor nad korištenjem lične zaštitne opreme)

(1) Neposredni rukovodilac dužan se brinuti da svi radnici budu zaduženi ličnim zaštitnim sredstvima i opremom koja im pripada prema posebnom popisu ličnih zaštitinih sredstava.
(2) Radnik je dužan pri radu obavezno koristiti propisana lična zaštitna sredstva.

Član 63.
(Nabavka sredstava lične zaštite)

Nabavka sredstava lične zaštite odnosno opreme obavlja se prema utvrđenoj proceduri, a u skladu sa propisanim ličnim zaštitnim sredstvima.

Član 64.
(Formiranje zahtjeva za nabavku sredstava lične zaštite)

Zahtjev za nabavu sredstava lične zaštite i opreme podnose neposredni rukovodioci.

Član 65.
(Skladištenje i zaduženje sredstava lične zaštite)

(1) U skladištu uvijek treba postojati određeni minimum sredstava lične zaštite koji utvrđuje Služba sigurnosti.
(2) Zaduživanje i razduživanje radnika sa sredstavom lične zaštite obavlja Služba sigurnosti i o tome vodi propisanu evidenciju.

Član 66.
(Vizuelni pregled i briga za zadužena sredstva lične zaštite)

(1) Radnik obavlja pregled sredstava lične zaštite prije svakog započinjanja sa radom, osim ako za pojedino lično zaštitno sredstvo nije propisan drugačiji postupak ispitivanja.
(2) Pregled sredstava lične zaštite koja su na zajedničkom zaduženju obavljaju pojedinačno radnici koji duže ta sredstva a prije upotrebe.

Član 67.
(Sredstva i vijek trajanja sredstava lične zaštite i opreme)

Sredstva lične zaštite i oprema koja pripadaju radnicima na pojedinim radnim mjestima kao i vijek trajanja istih, data su u popisu sredstava lične zaštite – katalog.

VIII. PERIODIČNI PREGLEDI I ISPITIVANJA

Član 68.
(Uslovi za periodične preglede i ispitivanja)

(1) Preglede i ispitivanja sredstava za rad, kao i postupak i način vršenja tih pregleda i ispitivanja, vršit će se u skladu sa zakonskim odredbama.
(2) Periodični pregledi i ispitivanja sredstava za rad koja se prvi put puštaju u rad, vrše se prije puštanja u rad, a naredni pregledi i ispitivanja vrše se najmanje jednom u tri godine, ako posebnim propisom nisu određeni drugi rokovi i ako ne dođe do izmijenjenih sljedećih uslova usljed:

a) Građevinske rekonstrukcije objekta,
b) Zamjene i rekonstrukcije postojećih, kao i postavljanja novih sredstava za rad,
c) Promjene lokacije sredstava za rad,
d) Izmjene tehnološkog procesa rada,
e) Udesa ili havarije, u kojem slučaju se periodični pregledi i ispitivanja obavljaju prije ponovnog puštanja u rad.

(3) U navedenim slučajevima periodični pregledi i ispitivanja se vrše i prije isteka roka od tri godine ili drugog roka propisanog posebnim propisima.

Član 69.
(Obaveza provođenja pregleda i ispitivanja)

Periodičnim pregledima i ispitivanjima podliježu:

a. Dizalice pokretne, stabilne i kose s električnim ili drugim pogonom kojima se diže, prenosi ili spušta teret pomoću čeličnog užeta, lanca ili magneta (mostne, poluportalne, portalne i stupne dizalice svih tipova, autodizalice i njima slične dizalice), kao i kombinacije takvih dizalica koje služe za industrijski, građevinski i drugi transport,
b. Stabilni i pokretni kompresori i kompresorske stanice sa radnim tlakom većim od 1 bar ili kapacitetom većim od 6 m^3/min, i rezervoari za plin,
c. Mehaničke i hidraulične prese i strojevi za sječenje i obradu materijala na mehanizirani pogon,
d. Sve vrste sredstava za rad na mehanizirani pogon,
e. Sve vrste alata s električnim, hidrauličnim, pneumatskim, parnim pogonom i motorima s unutarnjim sagorijevanjem,
f. Električne i gromobranske instalacije,
g. Ispitivanja statičkog elektriciteta,
h. Radne i pomoćne prostorije u kojima se pojavljuju fizičke, hemijske, biološke i mikroklimatske štetnosti.

Član 70.
(Rokovi pregleda i ispitivanja)

Periodični pregledi i ispitivanja vrše se u sljedećim rokovima:

a. Sve vrste oruđa i ručnih alata sa električnim i drugim vrstama pogona – svakih 36 mjeseci, ako posebnim propisima nije propisan drugačiji rok,
b. Elektroinstalacije – svakih 36 mjeseci,
c. Električne instalacije u Ex izvedbi svake godine, a strojevi i uređaji u Ex izvedbi - svakih 6 mjeseci,
d. Gromobranske instalacije – svakih 6 mjeseci.
e. Statički elektricitet najmanje - svakih 6 mjeseci,
f. Ispitivanja mikroklimatskih uslova radnog okoliša, fizičkih, hemijskih i bioloških štetnosti je potrebno vršiti svakih 36 mjeseci i to posebno u ljetnom i posebno u zimskom periodu,
g. Ukoliko nije drugačije propisano za različite vrste plinova, stabilne posude pod pritiskom podliježu periodičnim ispitivanjima svako 6 godina, tlačnom probom, a unutrašnji pregled posuda se vrši svako tri godine, cjevovodi se ispituju najmanje jedanput u 5 godina, a ventili jedanput godišnje. Obavezno je prisustvo nadležnog termo-energetskog inspektora prilikom ispitivanja posuda pod tlakom.
h. Ukoliko dođe do bilo kakvih intervencija u cilju rekonstrukcije objekta ili stroja, premještanja strojeva i uređaja i sl., potrebno je u najkraćem roku izvršiti pregled i ispitivanje gore navedenih stavki.

Član 71.
(Dodatno zahtijevani pregledi i ispitivanja)

(1) U Preduzeću periodičnim pregledima i ispitivanjima podliježu i:
   a. Sve proizvodne linije,
   b. Sva sredstva za rad na električni, hidraulični ili mehanizirani pogon,
   c. Dizalice,
   d. Kompresori,
   e. Električne i gromobranske instalacije,
   f. Radne i pomoćne prostorije u kojima se pojavljuju fizičke, hemijske, biološke i mikroklimatske štetnosti.
(2) Sve preglede i ispitivanja obavljaju ovlaštene organizacije za obavljanje tih poslova. O izvršenim ispitivanjima ovlaštena organizacija sačinjava zapisnik i izdaje ispravu (uporabnu dozvolu) u skladu sa propisima, a Preduzeće je dužno voditi propisane evidencije o ispitivanjima.
(3) Periodične pregled i ispitivanje sredstava za rad koja nisu navedena u prethodnom članu i koja ne podliježu obavezi periodičnih pregleda od strane ovlaštene organizacije, vršit će povremeno stručna komisija Preduzeća koju imenuje direktor Preduzeća.

Član 72.
(Zapisnici i isprave o ispravnosti sredstava rada, način i rok čuvanja)

(1) Zapisnike i isprave o ispitivanju sredstava rada i radnog okoliša čuva Služba sigurnosti i neposredni rukovodilac organizacione jedinice koja duži sredstvo, najkraće onoliko vremena koliko traje rok važenja upotrebne dozvole.
(2) Ukoliko postoje saznanja da je pokrenut postupak pred nadležnim sudom, pri čemu bi za odlučivanje u tom postupku mogle biti relevantne i navedene isprave, Preduzeće je iste dužno čuvati do pravomoćnog okončanja tog postupka.
(3) Zakonski propisane evidencije o periodičnim ispitivanjima sredstava rada vodi radnik za zaštitu na radu.

Član 73.
(Postupak sa sredstvima rada, oruđem i uređajima koji ne zadovaljavaju postavljene zahtjeve ispravnosti i upotrebljivosti)

(1) Ispitana sredstva rada i uređaji koji ne zadovoljavaju osnovna pravila zaštite na radu i predstavljaju neposrednu opasnost za život i zdravlje radnika, isključuju se iz pogona sve do njihovog osposobljavanja za daljnji rad u smislu primjene pravila zaštite na radu.
(2) Odluku o tome donosi rukovodilac Sektora kome pripadaju ta sredstva i oruđa za rad.
(3) Za sredstva iz prethodnog stava potrebno je prije ponovnog stavljanja u rad, organizirati ponovni pregled od strane ovlaštene organizacije.

Član 74.
(Sredstava rada, oprema, radne i pomoćne prostorije, sredstava i opreme lične zaštite, koji ne podliježu obaveznim periodičnim pregledima)

Periodične preglede i ispitivanja sredstava rada i opreme, radnih i pomoćnih prostorija i sredstava i opreme lične zaštite, koji ne podliježu obaveznim periodičnim pregledima i ispitivanjima potrebno je izvršiti naj manje jednom u 5 (pet) godina.

IX. POVREDE NA RADU

Član 75.
(Propisane povrede na radu, te povrede koje se ne smatraju povredama na radu)

(1) Prema Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH (Službene novine FBiH, br.13/2018 i 93/2019) povredom na radu smatra se:
    a. Povreda osiguranika, prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim djelovanjem, naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja

organizma, ako je takva povreda uzročno vezana za obavljanje posla koji je osnov osiguranja,

b. Povreda koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno, odnosno radi obavljanja djelatnosti na osnovu koje je osiguran.

(2) Povredom na radu u smislu zakona iz stava 1. ovog člana, ne smatra se povreda na radu ukoliko je prouzrokovana:

a. Namjerno ili iz krajnje nepažnje osiguranika koji je obavljao radne obaveze, kao i na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno,
b. Pijanstvom osiguranika,
c. Isključivom odgovornosti treće osobe,
d. Zbog više sile,
e. Zbog obavljanja aktivnosti koje nisu u vezi s obavljanjem radnih aktivnosti,
f. Usljed namjernog nanošenja povreda osiguraniku od strane druge osobe izazvanog ličnim odnosom s osiguranom osobom koje se ne može dovesti u vezu sa radno-pravnom aktivnosti,
g. Usljed namjernog nekorištenja opreme zaštite na radu i nepoštivanja propisa o zaštiti na radu.

Član 76.
(Način i rok za obaveznu prijavu povrede na radu)

(1) Svaku povredu na radu, povredu pri dolasku i povratku sa rada, radnik je obavezan prijaviti neposrednom rukovodiocu odmah i/ili radniku za zaštitu na radu, a najkasnije u roku od 24 h, od povrede.
(2) Ako zbog težine povrede radnik nije u mogućnosti sam prijaviti povredu, obavezno to treba učiniti osoba koja se zatekne na mjestu događaja, prema koracima iz stava 1. ovog člana.

Član 77.
(Obavještenje Službe sigurnosti i povjerenika zaštite na radu, te provođenje procedura nakon povrede na radu)

Neposredni rukovodilac, čim sazna za povredu na radu radnika, dužan je odmah obavijestiti Službu sigurnosti i povjerenika za zaštitu na radu i sa njima izvršiti uviđaj, uzeti izjave i sačiniti zapisnik, te popuniti prijavu o nesreći na poslu na propisanom obrascu.

Član 78.
(Sačinjavanje i dostavljanje izvještaja o povredi na radu i profesionalnoj bolesti)

(1) Izvještaj o povredi na radu koja se dogodi i profesionalnoj bolesti koja nastane na radnom mjestu, Preduzeće je dužno dostaviti radniku koji je pretrpio povredu, odnosno kod kojeg je nastala bolest, nadležnom zavodu zdravstvenog osiguranja kod kojeg je radnik zdravstveno osiguran, ovlaštenoj zdravstvenoj ustanovi koja obavlja usluge

specifične zdravstvene zaštite / medicine rada za Preduzeće, kao i nadležnoj inspekciji rada, u roku od sedam dana od dana pretrpljene povrede odnosno nastanka bolesti.

(2) Izvještaj iz prethodnog stava ovog člana podnosi se na obrascu ZO-5, do donošenja novog obrasca čiji će sadržaj i način podnošenja propisati federalni ministar u saradnji sa federalnim ministrom zdravstva.

(3) Izvještaj sačinjava Služba sigurnosti.

Član 79.
(Obaveza prijave teže, grupne ili kolektivne povrede na radu nadležnom inspektoru za zaštitu na radu)

(1) Preduzeće je dužno svaku težu ili grupnu / kolektivnu povredu na radu odmah prijaviti inspektoru za zaštitu na radu.

(2) Neposredni rukovodilac i/ili radnik za zaštitu na radu dužni su u slučaju teže povrede na radu ili kolektivne nesreće osigurati mjesto na kojem je došlo do povrede, kako bi ostalo u stanju u kojem se nalazio prilikom povrede radnika, dok inspekcija rada ne izvrši uviđaj i utvrdi izvore i uzroke ozljede.

Član 80.
(Pružanje prve pomoći i angažovanje zdravstvenih ustanova)

(1) Prvu pomoć radnicima u slučajevima povreda, trovanja ili naglog oboljenja za vrijeme rada pružaju radnici osposobljeni za pružanje prve pomoći.

(2) Svi radnici u Preduzeću dužni su u slučaju povrede, oboljenja ili spašavanja radnika učestvovati u pružanju prve pomoći.

(3) Nakon pružanja prve pomoći, povrijeđenom ili oboljelom radniku mora se pružiti hitna medicinska pomoću najbližoj zdravstvenoj ustanovi.

Član 81.
(Osposobljavanje radnika za pružanje prve pomoći)

Osposobljavanje radnika za pružanje prve pomoći se vrši u sklopu osposobljavanja radnika za rad na siguran način, kod angažovane ovlaštene zdravstvene organizacije.

Član 82.
(Ormarići prve pomoći)

(1) Sredstva i oprema za ukazivanje prve pomoći moraju biti u ormarićima za prvu pomoć postavljenim na vidljivim i pristupačnim mjestima.

(2) Ormarić za prvu pomoć mora sadržavati propisana sredstva i materijale za ukazivanje prve pomoći, prilagođene rizicima na pojedinim radnim mjestima.

(3) Na ormarićima mora biti naznačen broj telefona hitne medicinske pomoći i odgovorne osobe.

Član 83.
(Sadržaj ormarića prve pomoći i njihov broj po objektima)

(1) Na poslovima odnosno radnim zadacima na kojim radi do 20 radnika, za pružanje prve pomoći moraju se osigurati sredstva i oprema za pružanje prve pomoći.
(2) Sadržja ormarića prve pomoći je propisan Odlukum o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za sprovođenje lične i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća (Sl.novine FBiH br. 23/04 i 58/06)
(3) Na poslovima, odnosno radnim zadacima na kojima radi više od 20 radnika, na svakih daljnjih 50 radnika mora se osigurati dodatni materijal i oprema za pružanje prve pomoći u količinama i vrstama zavisno od učestalosti i vrste povrede na radu.
(4) Osim navedenih materijala i opreme, ovisno o opasnostima i štetnostima na radnom mjestu, potrebno je osigurati i druge dodatne materijale i opremu u skladu sa Pravilnikom o pružanju prve pomoći u slučaju povreda na radu (Sl.list SRBiH 38/86)

Član 84.
(Mjere za sprečavanje povreda na radu)

Služba sigurnosti, rukovodioci organizacijskih jedinica i direktor Preduzeća poduzimaju mjere za ispitivanje uzoraka i izvora povreda na radu, te utvrđuju mjere kojima bi se spriječilo buduće povređivanje radnika.

Član 85.
(Vođenje evidencija o povredama na radu i rokovi čuvanja, te dostavljanje izvještaja o nesreći na radu i profesionalnoj bolesti nadležnom organu zaštite na radu)

(1) O povredi na radu i profesionalnim oboljenjima Preduzeće je dužno voditi evidenciju u skladu sa zakonom.
(2) O povredama na radu Služba sigurnosti vodi posebnu, zakonom propisanu evidenciju.
(3) Preduzeće je dužno u propisanom roku dostavi izvještaj o nesreći na poslu odnosno profesionalnoj bolesti na odgovarajućim obrascima, nadležnom inspekcijskom organu, u skladu sa zakonom.

X. EVIDENCIJE I IZVJEŠTAVANJE

Član 86.
(Obaveza vođenja evidencija iz oblasti zaštite na radu, u Preduzeću)

Preduzeće je dužno voditi propisanu evidenciju o:

a. Radnicima na radnim mjestima s povećanim rizikom,

b. Radnim mjestima s povećanim rizikom,
c. Opasnim tvarima koje se koriste pri radu,
d. Obuci i provjeri znanja radnika iz oblasti sigurnosti i zaštite zdravlja na radu,
e. Izvršenim pregledima i ispitivanjima radne sredine - mikroklimatskih uslova radnog okoliša, fizičkih, hemijskih i bioloških štetnosti (ljetni i izimski period)
f. Pregledu sredstava za rad,
g. Povredama na radu, profesionalnim bolestima, smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima,
h. Ljekarskim pregledima radnika.
i. Pregledu i ispitivanju elektro instalacije,
j. Pregledu i ispitivanju instalacija i uređaja u EX izvedbi,
k. Pregledu i ispitivanju gromobranskih instalacija,
l. Ispitivanju statičkog elektriciteta.

Član 87.
(Godišnji izvještaj koji se dostavlja nadležnom inspekcijskom organu za zaštitu na radu)

(1) Preduzeće je dužno dostaviti nadležnoj inspekciji rada godišnji izvještaj o povredama na radu, profesionalnim bolestima, smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima najkasnije do 15.01., za prethodnu godinu.
(2) Godišnji izvještaj priprema služba Sigurnosti na osnovu evidencija o povredama na radu.

XI. OBAVEZA PREDUZEĆA PREMA INSPEKCIJI RADA

Član 88.
(Skupne obaveze prema inspekciji rada)

Preduzeće je dužno:

a. Odmah obavjestiti organ uprave nadležan za poslove inspekcije rada o svakom smrtnom slučaju, kolektivnoj nesreći, težoj povredi na radu kao i svakoj pojavi koja bi mogla ugroziti život i zdravlje radnika na radu,
b. Pismeno obavijesti nadležni organ inspekcije rada o početku rada na gradilištu / radilištu (ukoliko će radovi trajati 7 i više dana) najmanje 8 (osam) dana prije početka rada,
c. Omogući inspektoru rada pregled radnih prostorija i uređaja, odrediti stručne radnike koji će mu dati potrebna objašnjenja i staviti na raspolaganje normativna akta, isprave i druga dokumenta,
d. Na zahtjev inspektora rada, dostavi tražene podatke u vezi sa zaštitom na radu,
e. U ostavljenim rokovima otkloni nedostatke utvrđene pravosnažnim rješenjem inspektora rada, o čemu ga je Preduzeće dužno obavijestiti u roku od osam dana od isteka roka,
f. Na kraju godine podnosi nadležnom organu za poslove inspekcije rada izvještaj o stanju zaštite na radu, ozljedama radnika na radu, profesionalnim oboljenjima i oštećenjima zdravlja radnika, izvorima i uzrocima povreda i oboljenja, trajanja spriječenosti za rad kao i smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima.

XII. TEHNIČKE MJERE ZAŠTITE

Član 89.
(Radne i pomoćne prostorije)

Radne i pomoćne prostorije treba da ispunjavaju slijedeće uvjete:

a. Sve radne i pomoćne prostorije moraju biti prema vrsti poslova, dovoljno osvijetljene prirodnom ili vještačkom svjetlošću prema važećim standardima.
b. Prozori, osvjetljavajući otvori i drugi elementi za osvjetljenje, moraju se držati u čistom i ispravnom stanju.
c. Prozori i osvjetljavajući otvori moraju biti tako raspoređeni da se izbjegne djelovanje direktnih sunčevih zraka na radnim mjestima.
d. U slučaju objektivnih poteškoća, prozori i osvjetljavajući otvori kroz koje prodiru direktno sunčevi zraci moraju biti opskrbljeni napravama koje sprečavaju blještavost na radnom mjestu.
e. Prozori i osvjetljavajući otvori u radnim prostorijama moraju biti tako konstruirani i podešeni da se po potrebi mogu otvarati sa poda radne prostorije.
f. Zidovi, pregrade i drugi konstruktivni elementi radnih prostorija moraju biti obojeni svijetlim bojama.
g. Podovi radnih prostorija moraju biti čisti, ravni, izrađeni od takvog materijala da se mogu lako čistiti i po potrebi prati, ali da tom prilikom nisu klizavi i skliski.
h. Svi prilazni putevi, prolazi kao i putevi unutrašnje komunikacije moraju biti stalno slobodni, prohodni kao i propisno obilježeni.
i. Temperatura, vlažnost, kretanje zraka, u radnim prostorijama u odnosu na intenzitet tjelesnog rada, moraju biti usaglašeni sa propisanim vrijednostima za radne prostorije.
j. U radnim i pomoćnim prostorijama mora se osigurati prirodna ili vještačka ventilacija prema važećim propisima.
k. Radne prostorije u kojima se rukuje, odnosno manipuliše lako zapaljivim i eksplozivnim materijama, smiju se zagrijavati samo na takav način, da opasnost od požara i eksplozije bude potpuno isključena.

Član 90.
(Glavne mjerno – regulacione stanice)

Imajući u vidu veliko požarno opterećenje objekta glavnih mjerno-regulacionih stanica zbog distribucije gasa, u pogledu sigurnosti moraju se poduzeti propisane mjere zaštite na radu koje su definirane zakonom i ostalim podzakonskim aktima, odnosno one mjere koje su istaknute na/u samom objektu glavne mjerno regulacione stanice.

Član 91.
(Posebne mjere koje se primjenjuju u Glavnim mjerno – regulacionim stanicama)

Mjere zaštite koje se moraju primjeniti u objektima glavnih mjerno regulacionih stanica su slijedeće:

a. mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju, moraju imati lahku krovnu konstrukciju kao eksplozivni odušak,
c. uređajima unutar ovih objekata mora se stručno i pažljivo rukovati,
d. osoblje koje opslužuje postrojenje i vrši kontrolu istog, mora biti upoznato o načinu i režimu rada postrojenja, te se obavezno mora pridržavati uputstava sa kojim mora biti upoznat, a naročito da koristi propisna zaštitna sredstva i opremu,
e. uputstvo za rukovanje i rad u postrojenju treba da je postavljeno na vidnim mjestima,
f. izlazi – ulazi na objektu moraju biti prohodni, otključani za vrijeme rada radnika u njemu i da se otvaranje vrata provodi prema vani,
g. unutar EX zona opasnosti ovih objekata, sve električne instalacije moraju biti izvedene u «EX» zaštiti, te redovno ispitivane i kontrolisane od strane ovlaštene institucije,
h. unutar objekata zabranjena je upotreba sredstava i opreme koja može dovesti do požara i eksplozije,
i. putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.

Član 92.
(Automehaničarska radionica)

Mjere koje se moraju primjenjivati u automehaničarskoj radionici su slijedeće:

a. Mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. Mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju,
c. Voditi računa o ispravnosti i pravilnom korištenju postojećih dizalica za vozila, kao i o podmetanju uporišta za dizalice, da ne bi došlo do iznenadnog spuštanja/propadanja dizalice pod teretom,
d. Voditi računa o zaštitnim mjerama pri radu sa mašinama sa pokretnom glavom (brusilica, bušilica i slično),
e. Uredno slagati, odlagati materijal i sredstava da ne bi dolazilo do obrušavanja istih,
f. Obavezno koristiti propisanu zaštitnu opremu,
g. Putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.

Član 93.
(Laboratorij za ispitivanje i kalibraciju mjernih instrumenata za gas)

Mjere koje se moraju primjenjivati u ovom Laboratoriju prilikom rada su slijedeće:

a. Mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. Mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju,
c. Mora se stručno i pažljivo rukovati s aparaturom koja se nalazi u laboratoriju, a koja može izazvati povrede,
d. Osoblje koje opslužuje i vrši radove u laboratoriju mora biti upoznato o načinu i režimu rada i obavezno se moraju pridržavati radnih i sigurnosnih uputstva,
e. Sva mehanička podizanja tereta, moraju da rade stručne osobe odgovarajućom aparaturom.
f. Obavezno koristiti propisanu zaštitnu opremu,

g. Putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.

Član 94.
(Bravarska radionica)

U mehaničarskoj radionici mjere zaštite na radu za radnika koji obavljaju mehaničarske radove (servisiranje i popravke, bušenje, sječenje, varenje, rezanje, alatnički poslovi i sl.) utvrđene su slijedeće mjere zaštite na radu:

a. Mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. Mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju, alati, uređaji i pomoćna sredstva moraju biti ispravni i pogodni za rad, odnosno mogućnost od povrede na radu sa istim treba svesti na najmanju moguću mjeru,
c. Kod upotrebe ručnih bušilica i brusilica dovodni kablovi moraju biti neoštećeni i propisno uzemljeni,
d. Prekidači, utičnice i osigurači za električnu struju moraju biti propisno postavljeni i ispravni,
e. Sve mašine i uređaji u bravarskoj radionici moraju biti uzemljeni i snabdjeveni zaštitnim oklopom na rotirajućim dijelovima,
f. Radnik koji vrši varenje mora upotrebljavati propisana sredstva zaštite,
g. Pri upotrebi aparature za autogeno varenje radnik se mora strogo i uvijek pridržavati propisanih uputstava,
h. Putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.

Član 95.
(Servisna radionica za regulaciono – sigurnosnu opremu)

U ovoj radionici, za radnike koji obavljaju poslove servisa predviđene su slijedeće mjere zaštite na radu:

a. Mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. Mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju
c. Alati, uređaji i pomoćna sredstva moraju biti ispravni i pogodni za rad, odnosno mogućnost od povrede na radu, svesti na najmanju moguću mjeru,
d. Kod upotrebe ručnih bušilica i brusilica dovodni kablovi moraju biti neoštećeni i propisno uzemljeni,
e. Prekidači, utičnice i osigurači za električnu struju moraju biti propisno postavljeni i ispravni,
f. Sve mašine i uređaji u radionici moraju biti uzemljeni i snabdjeveni zaštitnim oklopom na rotirajućim dijelovima,
g. Radnik koji vrši poslove u ovoj radionici mora upotrebljavati propisana sredstva zaštite,
h. Putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.

Član 96.
(Električarska radionica jake struje)

Mjere koje se moraju primjenjivati u ovoj električarskoj radionici prilikom rada su:

a. Mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. Mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju,
c. Alati, uređaji i pomoćna sredstva (regulacioni transformator, izvod direktnog mrežnog napona, trofazni izvor napajanja, modularni električarski sto, izvor naizmjeničnog /jednosmjernog napajanja) moraju biti ispravni i pogodni za rad, odnosno mogućnost od povrede na radu sa istim treba svesti na najmanju moguću mjeru,
d. Kod upotrebe ručnih bušilica, brusilica i drugih elektrouređaja, dovodni kablovi moraju biti neoštećeni i propisno uzemljeni,
e. Prekidači, utičnice i osigurači za električnu struju moraju biti propisno postavljeni i ispravni,
f. Pri zamjeni neispravnih dijelova na uređaju obavezno raditi u beznaponskom stanju tj. Isključiti uređaj,
g. Pri radu na bilo kojem mjestu koje može doći pod napon ili je već pod naponom obezbjediti siguran prekid napajanja (na primjer : skinuti osigurač),
h. Obavezno provjeriti da li je obezbjeđeno beznaponsko stanje,
i. Upotrebljavati propisana sredstva zaštite,
j. Putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.

Član 97.
(Električarska radionica slabe struje)

Mjere koje se moraju primjenjivati u ovoj električarskoj radionici prilikom rada su:

a. Mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. Mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju,
c. Alati, uređaji i pomoćna sredstva (električarski sto za ispitivanje elektronike, alati i uređaji za telemetriju, telefoniju i mjernu instrumentaciju, ispitni laboratorijski sto za servis i ispitivanje detektora gasa) moraju biti ispravni i pogodni za rad, odnosno mogućnost od povrede na radu sa istim treba svesti na najmanju moguću mjeru,
d. Kod upotrebe ručnih bušilica, brusilica i drugih elektrouređaja, dovodni kablovi moraju biti neoštećeni i propisno uzemljeni,
e. Prekidači, utičnice i osigurači za električnu struju moraju biti propisno postavljeni i ispravni,
f. Pri zamjeni neispravnih dijelova na uređaju obavezno raditi u beznaponskom stanju tj. Isključiti uređaj,
g. Pri radu na bilo kojem mjestu koje može doći pod napon ili je već pod naponom obezbjediti siguran prekid napajanja (na primjer: skinuti osigurač),
h. Obavezno provjeriti da li je obezbjeđeno beznaponsko stanje.
i. Upotrebljavati propisana sredstva zaštite,
j. Putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.
k. Manje razvodne table moraju biti smještene u odgovarajuće ormare i uvijek zaključane.

Član 98.
(Skladišni prostor)

U skladištu su utvrđene slijedeće mjere zaštite na radu:

a. Mora postojati propisana ventilacija, koja se mora održavati u ispravnom stanju, te se mora osigurati optimalna temperatura za rad radnika,
b. Mora postojati propisno osvjetljenje, koje se mora održavati u ispravnom stanju,
c. Korištenje viljuškara za transport, utovar i istovar robe se mora provoditi u skladu sa uputsvima za njegovo korištenje, od strane stručno osposobljenog lica,
d. Police koje se postavljaju unutar skladišta moraju da zadovoljavaju uslove u pogledu njihove stabilnosti i čvrstoće, te u svakom trenutku moraju da izdrže teret koji se nalazi na njima,
e. Slaganje robe u skladištu mora biti planski izvedeno, da ne bi došlo do rušenja naslagane robe sa polica ili drugog mjesta za odlaganje iste,
f. Alati, utređaji i pomoćna sredstva koji se koriste u skladištu moraju biti ispravni i pogodna za rad, odnosno mogućnost od povrede na radu svesti na najmanju moguću mjeru,
g. Prekidači, utičnice i osigurači za električnu struju moraju biti propisno postavljeni i ispravni,
h. Svi električni uređaji, postrojenja, odnosno elektro potrošači u skladištu moraju biti sigurni i propisno uzemljeni,
i. Radnik koji vrši poslove u skladištu mora upotrebljavati propisana sredstva zaštite,
j. Obilježiti glavne i pomoćne prolaze do radnog mjesta, izvući linije žutom bojom širine 10cm,
k. Obilježiti radni porstor na radnom mjestu,
l. Obilježiti skladišni porstor, te glavne i pomoćne prolaze u skladištu (širina glavnog prolaza između polica je minimalno 1,5 m, a širina pomoćnih prolaza je 0,80 m),
m. Putevi evakuacije i požarni putevi moraju biti stalno prohodni.

Član 99.
(Buka i vibracija)

(1) Nivo buka i vibracija u svim radnim prostorijama moraju se smanjiti na najmanju dozvoljenu granicu, prema važećim propisima i standardima, uz obavezujuće periodične preglede u zakonom predviđenim rokovima.
(2) Na strojevima i uređajima gdje intenzitet buke i vibracije prelazi dozvoljene granice moraju se preduzimati tehničke mjere za umanjenje buke i vibracije.
(3) Ukoliko ne postoji mogućnost za smanjenje intenziteta buke na određenim oruđima za rad i uređajima, radnicima se moraju staviti na raspolaganje ušni štitnici protiv buke i prilagoditi režim i trajanje rada u takvim uslovima.

Član 100.
(Električna struja i štetna zračenja)

(1) Opasna mjesta gdje su smješteni električni vodovi visokog napona, stubovi ili goli električni provodnici pod naponom, moraju biti obilježena propisanom oznakom.
(2) U prostorijama sa električnim uređajima visokog napona dopušten je pristup samo određenim stručnim radnicima i takve prostorije moraju biti zaključane, ako se u tim prostorijama ne nalaze radnici koji rade u njima.

Član 101.
(Gromobranska zaštita)

(1) Svi administrativno – tehnički objekti Preduzeća, objekti gdje su smještene glavne mjerno – regulacione stanice, punionica vozila na gas i skladište zapaljivih tečnosti i gasova, prema važećim propisima moraju biti zaštićeni od udara groma, gromobranskom instalacijom.
(2) Preduzeće je dužno vršiti periodičnu kontrolu ispravnosti gromobranske instalacije u propisanim rokovima i o tome voditi urednu evidenciju.

Član 102.
(Uzemljenje)

(1) Sve električne instalacije i osvjetljenja moraju biti izvedeni u skladu sa tehničkim propisima i standardima u zavisnosti od tehnološkog procesa koji se obavlja.
(2) Sva oruđa i uređaji za rad moraju biti uzemljeni i zaštićeni od slučajnog dodira napona. Svaki rad na instalacijama pod naponom je zabranjen.
(3) Strogo je zabranjeno vršiti improvizacije bilo koje vrste na električnim instalacijama i uređajima.

Član 103.
(Kontrola ispravnosti)

(1) Preduzeće je dužno vršiti kontrolu ispravnosti elektroinstalacija i to prije upotrebe, nakon rekonstrukcije. Preduzeće će vršiti periodični pregled elektroinstalacija jednom u tri godine. Preglede i ispitivanja vrši ovlaštena organizacija.
(2) O svim opravkama, mjerenjima i kontrolama na elektroinstalacijama, Preduzeće je dužno voditi evidenciju.

Član 104.
(Prekidači i razvodni ormari)

(1) U radnim prostorijama Preduzeća moraju biti izvedeni prekidači (sklopke) za odvajanje od mrežnog napona sa vidljivom oznakom "uključeno" i "isključeno".

(2) Razvodni ormari se moraju izraditi od nezapaljivog materijala. Razvodni ormari moraju biti trajno slobodni i pristupačni.
(3) Razvodni ormari moraju biti zaključani, a u svakom razvodnom ormaru se mora nalaziti odgovarajuća jednopolna shema.

Član 105.
(Prijava kvara na električnim uređajima i instalacijama, te zabrana njihove upotrebe dok se ne dovedu u ispravno stanje i to bude potvrđeno)

Radnici su dužni prijaviti svaki kvar na električnim uređajima i instalacijama te iste staviti van upotrebe dok ne bude osposobljen za normalan i siguran rad od strane stručnog lica.

Član 106.
(Strojevi i uređaji)

(1) Sredstva za rad, koja podliježu obavezi periodičnih pregleda i ispitivanja iz oblasti zaštite na radu, mogu se upotrebljavati samo ako posjeduju zapisnik, odnosno ispravu kojim se dokazuje da pregledana sredstva za rad zadovoljavaju propisima donesenim na osnovu zakona.
(2) Prilikom puštanja u rad, te periodično, ako posebnim propisima nije drugačije propisano, Preduzeće je dužno vršiti ispitivanja strojeva i uređaja koji podliježu pregledima i ispitivanjima, najmanje svako tri godine.
(3) Preglede i ispitivanja iz prethodnog stava vrši ovlaštena organizacija koja izdaje ispravu i zapisnik o ispitivanju.

Član 107.
(Statički elektricitet)

(1) Mjere zaštite od statičkog elektriciteta primjenjuju se:
    a. Na mjestima ugroženim od eksplozivnih smjesa, plinova, para ili prašine u zraku
    b. U proizvodnim procesima u kojima ne postoji opasnost od eksplozivnih smjesa ali je statički elektricitet potencijalni izvor požara šteta i smjetnji u proizvodnji.

(2) Skupljanje statičkog elektriciteta u proizvodnim procesima spriječava se:
    a. Uzemljenjem,
    b. Održavanjem odgovarajuće vlage u zraku,
    c. Antistatičkom preparacijom,
    d. Povečanjem provodljivosti loše provodljivih materijala.

(3) Ispitivanje statičkog elektriciteta se vrši najmanje dva puta godišnje.

Član 108.
(Uslovi radnog okoliša - fizičke, hemijske i biološke štetnosti i mikroklima)

(1) Preduzeće je obavezno vršiti prethodna i periodična ispitivanja uvjeta radnog okoliša sukladno zakonskim propisima.
(2) Fizičke, hemijske i biološke štetnosti i mikroklimatske uslove radnog okoliša potrebno je ispitati prilikom stavljanja u funkciju radnih i pomoćnih prostorija i prostora, kao i periodično svake tri godine i to u ljetnom i zimskom periodu.
(3) Ove preglede i ispitivanja može vršiti samo ovlaštena organizacija za poslove zaštite na radu, o čemu se sačinjava zapisnik i izdaje isprava.

Član 109.
(Skladištenje opasnih i štetnih materija)

(1) Lahko zapaljivi, eksplozivni materijali te otrovne i nagrizajuće materije, mogu se držati samo u odgovarajućim posudama na sigurnim mjestima, pod nadzorom i ključem u odgovarajućim skladištima namjenjenim za te svrhe.
(2) Na posudama u kojima se nalaze opasne i štetne materije, mora biti označen sadržaj, kao i naznaka o mogućim opasnostima vezanim za te materije. Uz posude sa opasnim i štetnim materijama treba da bude sigurnosno tehnički list.

Član 110.
(Pretakanje lahko zapaljivih i eksplozivnih tečnosti i gasova)

(1) Za pretakanje lahko zapaljivih i eksplozivnih tečnosti iz balona, buradi i slično, obavezno je pridržavanje mjera i uputa navedenih u sigurnosno tehničkom listu, za tu vrstu tečnosti.
(2) U radnim prostorima gdje se radi sa opasnim materijama, moraju se na vidnim mjestima istaknuti radna upustva za siguran rad, dostavljena od proizvođača-isporučioca predmetne opasne materije.
(3) Prilikom rada sa opasnim i štetnim materijama, obavezna je upotreba odgovarajuće zaštitne opreme.

XIII. DODATNE MJERE ZAŠTITE

Član 111.
(Zabrana unošenja i konzumiranja alkohola i drugih sredstava ovisnosti)

(1) U prostorije i prostore Preduzeća nije dozvoljeno unositi niti tokom rada uzimati alkohol i druga sredstva ovisnosti.
(2) Kontrola unošenja alkohola i drugih sredstava ovisnosti može se obavljati na ulazima u radne prostorije i prostore Preduzeća ili na mjestima rada u Preduzeću.

(3) Simptome alkoholiziranosti radnika utvrđuje ovlaštena eksteran pravna osoba ili interna komisija.
(4) Ukoliko provjeru alkoholiziranosti obavlja komisija, ona se sastavlja od tri člana koju imenuje uprava Preduzeća. Komplete pribora za provjeru alkoholiziranosti radnika čuva ovlaštena osoba.
(5) O obavljenoj provjeri alkoholiziranosti sastavlja se zapisnik. U zapisnik se obavezno upisuju lični podaci o radniku, podaci o radnom mjestu na koje je raspoređen, datum, sat, mjesto i rezultat provjere alkoholiziranosti.
(4) Zapisnik potpisuju oni koji su proveli aktivnost provjere alkoholiziranosti (interni ili eksterni resursi).

Član 112.
(Obaveza testiranja na alkohol)

(1) Radnik je dužan pristupiti provjeri da li je pod utjecajem alkohola, u protivnom smatra se da je u stanju alkoholiziranosti.
(2) Radnik za kojeg se utvrdi da je u stanju alkoholiziranosti mora biti privremeno udaljen iz Preduzeća.

Član 113.
(Zabrana upotrebe duhanskih prerađevina)

U svim radnim prostorima i prostorijama Preduzeća, te u objektima gasnog sistema Kantona Sarajevo kao i pored objekata i postrojenja gasnog sistema, zabranjuje se upotreba duhanskih prerađevina.

XIV. OBAVJEŠTAVANJE RADNIKA

Član 114.
(Pravo i obaveza obavještavanja)

(1) Preduzeće će obavještavati radnike, sindikat i povjerenika za zaštitu na radu o uvođenju novih tehnologija i sredstava za rad, te opasnostima i štetnostima po zdravlje radnika i izdavati uputstva za siguran rad.
(2) Obavještavanje će se vršiti pismenim i usmenim putem, te predavanjima organiziranim za radnike.

Član 115.
(Uputstva za siguran rad)

(1) Preduzeće će radnicima izdavati uputstva za siguran rad, istaknuti ih na mjestima rada, te znakovima upozorenja na opasnost i znakovima općih obavještavanja istaknutim na mjestima rada upozoravati na moguće opasnosti na radnim mjestima.

(2) Radnicima koji upotrebljavaju opasne tvari, Preduzeće obavezno daje dokument o sigurnosno tehničkim podacima na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini.

Član 116.
(Savjetovanje i uključivanje radnika i njihovih predstavnika)

(1) Preduzeće se savjetuje s radnicima i/ili njihovim predstavnicima i omogućava im da učestvuju u raspravama o svim pitanjima u pogledu sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Posebno im omogućava da učestvuju u:
   a. Raspravama i odobravanju svih mjera u pogledu sigurnosti i zaštite zdravlja na radu,
   b. Svakoj mjeri koja može značajno utjecati na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu,
   c. Imenovanju radnika koji će obavljati poslove vezane za osiguranje zdravih i sigurnih uvjeta rada, prve pomoći, gašenje požara i evakuaciju radnika,
   d. Angažiranju, tamo gdje je potrebno, ovlaštenih organizacija za zaštitu na radu,
   e. Planiranju i organiziranju osposobljavanja radnika u oblasti zaštite na radu.

(2) Preduzeće će osiguravati da planiranje i uvođenje novih tehnologija bude predmet savjetovanja s radnicima i/ili njihovim povjerenikom za zaštitu na radu u vezi s posljedicama po sigurnost i zdravlje izazvanih izborom opreme, uslovima rada i radnog okoliša.

Član 117.
(Obavještavanje i savjetovanje)

(1) Preduzeće će dva puta godišnje izvještavati povjerenika za zaštitu na radu o rizicima po pitanju sigurnost i zdravlje, te mjerama koje je poduzeo i koje će poduzeti radi unapređenja sigurnosti i zaštite zdravlja.
(2) Preduzeće će obavještavati i savjetovati se s predstavnicima radnika ili radnicima nakon smrtne, grupne ili teške povrede na radu, utvrđenog slučaja profesionalne bolesti, kao i nalaza nadležne inspekcije rada kojim je utvrđen nedostatak u primjeni mjera zaštite na radu.

Član 118.
(Zabrane usljed opasnosti po život i zdravlje radnika)

Preduzeće će putem radnika za zaštitu na radu u pisanom obliku obavijestiti povjerenika za zaštitu na radu o zabrani rada na radnom mjestu, odnosno zabrani upotrebe sredstava za rad i sredstava i opreme lične zaštite u slučaju kada utvrdi neposrednu opasnost po život i zdravlje radnika.

Član 119.
(Konsultovanje Povjerenika za zaštitu na radu)

Izabranog odnosno imenovanog povjerenika za zaštitu na radu, Preduzeće ima obavezu konsultovati prilikom izrade ovog Pravilnika o zaštiti na radu.

XV. DODATNO

Član 120.
(Radna mjesta sa utvrđenim povećanim rizikom)

(1) Spisak radnih mjesta sa povećanim rizikom utvrđen Aktom o procjeni rizika sa specifikacijom sredstava lične zaštite i opreme za ta radna mjesta i rokom trajanja tih zaštitnih sredstava i opreme.
(2) Spisak radnih mjesta za koja je utvrđeno da su radna mjesta sa povećanim rizikom, dat je u slijedećoj tabeli:

Red.br.	Naziv radnog mjesta	Stepen utvrđenog rizika
1.	Vodeći tehničar fizičke zaštite	Veliki rizik
2.	Vodeći tehničar tehničke zaštite	Veliki rizik
3.	Tehničar tehničke zaštite	Veliki rizik
4.	Zaštitar	Veliki rizik
5.	Vodeći majstor za servisiranje vozila i agregata	Veliki rizik
6.	Automehaničar	Veliki rizik
7.	Poslovođa za snabdijevanje kompresovanim prirodnim gasom	Veliki rizik
8.	Referent za snabdijevanje kompresovanim prirodnim gasom	Veliki rizik
9.	Poslovođa za održavanje i izgradnju sistema jake i slabe struje	Veliki rizik
10.	Vodeći majstor za održavanje i izgradnju sistema jake struje	Veliki rizik
11.	Vodeći majstor za održavanje i izgradnju sistema slabe struje	Veliki rizik
12.	Vodeći tehničar za održavanje i izgradnju sistema jake struje	Veliki rizik
13.	Vodeći tehničar za održavanje i izgradnju sistema slabe struje	Veliki rizik
14.	Tehničar za održavanje i izgradnju sistema slabe struje	Veliki rizik
15.	Tehničar za održavanje i izgradnju sistema jake struje	Veliki rizik
16.	Radnik I za održavanje i izgradnju sistema jake struje	Veliki rizik
17.	Poslovođa za održavanje i ugradnju mjerno regulacionih uređaja	Veliki rizik
18.	Vodeći majstor za održavanje i ugradnju mjerno regulacionih uređaja	Veliki rizik
19.	Radnik I za održavanje i ugradnju mjerno regulacionih uređaja	Veliki rizik
20.	Radnik II za održavanje i ugradnju mjerno regulacionih uređaja	Veliki rizik
21.	Radnik I za antikorozivnu zaštitu	Veliki rizik
22.	Radnik II za antikorozivnu zaštitu	Veliki rizik
23.	Vodeći majstor za hitne intervencije	Veliki rizik
24.	Vodeći tehničar za nadzor i upravljanje gasnim sistemom – dispečer I	Veliki rizik
25.	Tehničar za nadzor i upravljanje gasnim sistemom – dispečer II	Veliki rizik
26.	Radnik I za hitne intervencije	Veliki rizik
27.	Radnik II za hitne intervencije	Veliki rizik
28.	Vodeći tehničar za detekciju na propusnost gasnog sistema	Veliki rizik

29.	Tehničar za detekciju na propusnost gasnog sistema	Veliki rizik
30.	Radnik I za detekciju na propusnost gasnog sistema	Veliki rizik
31.	Radnik II za detekciju na propusnost gasnog sistema	Veliki rizik
32.	Poslovođa za održavanje i izgradnju gasnih mreža i priključaka	Veliki rizik
33.	Vodeći majstor za održavanje i izgradnju gasnih mreža i priključaka	Veliki rizik
34.	Vodeći majstor – alatničar	Veliki rizik
35.	Vodeći tehničar za održavanje i izgradnju gasnih mreža i priključaka	Veliki rizik
36.	Tehničar za održavanje i izgradnju gasnih mreža i priključaka	Veliki rizik
37.	Radnik I za održavanje i izgradnju gasnih mreža i priključaka	Veliki rizik
38.	Radnik II za održavanje i izgradnju gasnih mreža i priključaka	Veliki rizik
39.	Pomoćni radnik za održavanje i izgradnju gasnih mreža i priključaka	Veliki rizik

XVI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 121.
(Primjena dodatnih odredbi)

Za sva pitanja koja nisu regulirana ovim Pravilnikom primjenjivat će se direktno odgovarajuće zakonske odredbe.

Član 122.
(Obaveze izmjene i dopune Pravilnika o zaštiti na radu)

(1) Preduzeće je dužno izvršiti izmjene i dopune ovog Pravilnika i njegovih sastavnih dijelova i priloga, nakon svake revizije akta o procjeni rizika na radnim mjestima i mjestima rada u Preduzeću, najkasnije u roku od 60 dana nakon izrade akta o procjeni rizika.
(2) Izmjene i dopune ovog Pravilnika vrše se na način i po postupku predviđenom za njegovo donošenje.

Član 123.
(Upoznavanje sa odredbama Pravilnika o zaštiti na radu)

Sa odredbama ovog Pravilnika moraju biti upoznati svi radnici Preduzeća i druga lica koja rade u objektima Preduzeća, a na koje se odnose odredbe ovog Pravilnika.

Član 124.
(Tumačenje Pravilnika o zaštiti na radu)

Tumačenje odredaba ovog Pravilnika o zaštiti na radu daje Nadzorni odbor.

Član 125.
(Stupanje na snagu Pravilnika o zaštiti na radu)

Ovaj Pravilnik o zaštiti na radu stupa na snagu osmog dana od objavljivanja na oglasnoj ploči Preduzeća, a objavit će se i na intranet mreži informacionog sistema Preduzeća.

Član126.
(Prestanak važenja ranijeg Pravilnika o zaštiti na radu)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika o zaštiti na radu prestaje da važi Pravilnik o zaštiti na radu broj: 010101-02-2445/15 od 24.11.2015. godine.

Broj: 1692 /24
Datum: 01-07-2024 2024. godine

PREDSJEDNIK
NADZORNOG ODBORA
[redacted]
Nihad Bajramović, dipl. iur

Potvrda zakonitosti Pravilnika od kvalifikovanog lica pravne struke:
[redacted]